

Nr 130 - P
2682.

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO KOEDUK. GIMNAZJUM
KUPIECKIEGO

PAŃSTWOWEGO KOEDUK. LICEUM
HANDLOWEGO

PAŃSTWOWEJ JEDNOROCZ. KOEDUK.
SZKOŁY PRZYSPOSOBIENIA
KUPIECKIEGO I STOPNIA
W PRZEMYŚLU

ZA ROK SZKOLNY

1 9 3 7/3 8.

PRZEMYSŁ 1938. — NAKŁADEM WŁASNYM.

Z Drukarni Nowoczesnej w Przemyśle, pl. Czackiego 10.

SPRAWOZDANIE

DYREKCJI

PAŃSTWOWEGO KOEDUK. GIMNAZJUM
KUPIECKIEGO

PAŃSTWOWEGO KOEDUK. LICEUM
HANDLOWEGO

PAŃSTWOWEJ JEDNOROCZ. KOEDUK.
SZKOŁY PRZYSPOSOBIENIA
KUPIECKIEGO I STOPNIA
W PRZEMYŚLU

ZA ROK SZKOLNY

1 9 3 7/3 8.

PRZEMYŚL 1938. — NAKŁADEM WŁASNYM.

Z Drukarni Nowoczesnej w Przemyślu, pl. Czackiego 10.

Nr inwent, 2682.

SPIS TREŚCI:

1) Zwięzła historia Zakładu	5
2) Organizacja Gimnazjum Kupieckiego	13
3) Organizacja Liceum Handlowego	14
4) Organizacja Szkoły Przysposobienia Kupieckiego	15
5) Pomieszczenie Zakładu	16
6) Skład personelu szkolnego	19
7) Statystyka młodzieży	29
8) Spis imienny młodzieży	31
9) Praca w zakładzie i organizacje uczniowskie	39
10) Współdziałanie Zakładu ze sferami społecznymi i gospodar- czymi	52
11) Koła Rodzicielskie	56
12) Stowarzyszenie Absolwentów	56
13) Dr S. Zimmer: Rola i znaczenie przedmiotów ogólnokształ- cących w szkole zawodowej	59

Związała historia zakładu.

Państwowe Koeduk. Gimnazjum Kupieckie w Przemyśle zaistniało w roku 1913 jako dwuklasowa „Krajowa Szkoła Kupiecka” męska, oparta na klasie 3 szkoły wydziałowej, odpowiadającej dzisiejszej klasie 7 szkoły powszechnej. Ze Szkołą tą połączona była organizacyjnie klasa przygotowawcza dla młodzieży starszej, która nie mogła wykazać się ukończoną klasą 3 szkoły wydziałowej.

Założycielem i właścicielem Szkoły był Galicyjski Wydział Krajowy we Lwowie. Twórcy jej, jak i założonych równocześnie takich samych szkół w Brodach, Tarnowie i Białej, przyświecała myśl wytworzenia przez nie i przy ich pomocy polskiego stanu kupieckiego na terenie b. Galicji. Pragnieniem i życzeniem Wydziału było, aby ich absolwenci poświęcali się wyłącznie zawodowi kupieckiemu. Z tego powodu szkoły kupieckie miały krótki kurs nauki, a w ich programie naukowym miały przedmioty zawodowe dwukrotną przewagę nad przedmiotami ogólnokształcącymi. Szkoły te, jak i zakładane wtedy na ziemiach polskich zaboru austriackiego co raz liczniej krajowe szkoły przemysłowe i rzemieślnicze, były wyrazem zrozumienia przez samorządowe czynniki krajowe znaczenia szkolnictwa zawodowego i były zarazem dowodem dążenia ówczesnego społeczeństwa polskiego do uprzemysłowienia kraju i zarazem wprowadzenia w jego życie gospodarcze liczniejszego elementu polskiego.

Z początkiem roku szkolnego 1917/18 powstała przy szkole kupieckiej męskiej dwuklasowa szkoła kupiecka żeńska o odmiennym nieco programie naukowym, ciesząca się od pierwszej chwili znaczną frekwencją.

W Polsce Wyzwolonej podlegał zakład nadal Wydziałowi Krajowemu względnie Tymczasowemu Wydziałowi Samorządowemu we Lwowie i zachował tę samą nazwę, t. j.

Krajowa Szkoła Kupiecka, do końca grudnia 1921 roku. Z dniem 1 stycznia 1922 przeszedł Zakład na mocy rozporządzenia Ministerstwa Spraw Wewn. z dnia 26 X. 1921 (Dz. U. P. Nr 101 poz. 725) w zarząd Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego i tym samym na koszt Skarbu Państwa. Z tą chwilą uległa zmianie nazwa szkoły na „B. Krajowa Szkoła Kupiecka“. Od września 1922 otrzymuje szkoła kupiecka żeńska ten sam program nauki, jaki obowiązywał w szkole męskiej; wobec tego klasy żeńskie stały się równoległymi oddziałami klas męskich.

Zarządzeniem z dnia 29. VIII 1923 Nr 8723/23 D. III. przekształciło Ministerstwo W. R. i O. P. szkołę z rokiem szkolnym 1923/24 na trzylasową, opartą na 7-klasowej szkole powszechnej, przy czym zniosło klasę przygotowawczą, i nadało zakładowi równocześnie nazwę „B. Krajowa Szkoła Handlowa“. Następnie otrzymuje szkoła na mocy rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 III. 1926 Nr III. A. 919/26 nazwę „Państwowa Szkoła Handlowa“, a wreszcie na mocy rozporządzenia z dnia 5 IX. 1929 Nr III. D. 6358/29 nazwę „Państwowa 3-lasowa Szkoła Handlowa Męska i Żeńska“. Określenie w nazwie „Męska i Żeńska“ było uzasadnione, zawsze bowiem i tym samym w chwili ustalenia tej nazwy były właściwie dwie równoległe szkoły t. j. męska i żeńska, albowiem młodzież męską grupowano stale i grupuje się do tej chwili ze względów wychowawczych i lokalowych w osobnych oddziałach, a żeńską w osobnych, czyli nie było nigdy i nie ma do tej chwili w zakładzie właściwej koedukacji.

Z rokiem szkolnym 1935/36 zapoczątkowały Władze Szkolne realizację reformy szkolnictwa zawodowego w myśl ustawy z dnia 11 III. 1932 o ustroju szkolnym. Reorganizacją objęta została również przemyska Szkoła Handlowa zarządzeniem Pana Ministra W. R. i O. P. z dnia 19 lipca 1935. Nr IIIHG. 206/35 treści następującej: „Państwowa 3-klasowa Szkoła Handlowa Męska i Żeńska w Przemysłu podlega stopniowemu przekształceniu na **Państwowe Koedukacyjne Gimnazjum Kupieckie w Przemysłu**. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia“. W myśl powyższego uruchomiono z początkiem roku szkolnego 1935/36 klasę pierwszą Gimnazjum Kupieckiego, z początkiem roku szkolnego 1936/37 również drugą i z początkiem roku 1937/38

także trzecią w miejsce likwidowanych równocześnie i stopniowo klas 3-letniej Szkoły Handlowej. Z rokiem szkol. 1938/39 uruchomiona zostanie wreszcie klasa czwarta i zarazem ostatnia Gimnazjum Kupieckiego. Podbudową Gimnazjum jest 6 klasa szkoły powszechnej.

Przemyska Szkoła Handlowa zmieniła zatem 2-krotnie swój ustrój organizacyjny i 5-krotnie swoją nazwę.

Ze szkołą połączone były od chwili jej zaistnienia i miały z nią wspólne kierownictwo, grono nauczycielskie, lokal, pomoce naukowe i wspólną administrację szkoła kupiecka doksztalająca (uzupełniająca) i jednoroczny kurs handlowy dla dziewcząt z ukończoną przynajmniej 3-klasą wydziałową (7 kl. szk. pow.). Kurs żeński zwłaszcza cieszył się dużą frekwencją, dziewczęta bowiem nie miały w Przemyśle żadnej innej szkoły zawodowej. Uczęszczały nań uczennice przeważnie starsze z wyższym przygotowaniem, niż 3-kl. szkoły wydziałowej, a często nawet z egzaminem dojrzałości. Przestał dopiero kurs stanowić atrakcję i stracił na frekwencji z rokiem szkol. 1917/18, t. j. z chwilą dopuszczenia także dziewcząt do nauki w 2 klasowej szkole kupieckiej, i wreszcie zarządzeniem Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 17 VIII. 1922 został zniesiony. Szkołę Kupiecką doksztalającą zaś wyodrębniło Kuratorium pismem z dnia 22 VI. 1926 w samodzielną jednostkę administracyjną i pedagogiczną z tym, że korzystała jedynie nadal z lokalu Szkoły Handlowej w godzinach wieczornych do końca roku szkolnego 1936/37, po czym została przydzielona do innych szkół zawodowo-doksztalujących (przemysłowych) i pomieszczona razem z nimi w budynku szkoły powszechnej przy ul. Wodnej.

Nadto były organizowane i prowadzone przy zakładzie prawie każdego roku różne kursy handlowe i handlowo-społdzielcze, roczne i półroczne, dla osób starszych cywilnych i wojskowych, dla inwalidów wojennych, dla sprzedawców sklepów kółek rolniczych, dla żołnierzy za staraniem Polskiego Białego Krzyża, dla pracowników społecznych zorganizowanych w Towarzystwie Rozwoju Ziem Wschodnich, dla członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej i t. p.

Przy Państwowym Koedukacyjnym Gimnazjum Kupieckim istnieją obecnie i mają z nim wspólne kierownictwo i grono nauczycielskie oraz wspólne pomieszczenie i pomoce

naukowe Państwowa Jednor. Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego I Stopnia, powołana do życia z początkiem roku szkol. 1935/36 zarządzeniem Ministra W. R. i O. P. z dnia 4 lipca 1935 Nr III.HG. — 1654/35, i Państwowe Koeduk. Liceum Handlowe, otwarte od początku roku szkol. 1937/38 na mocy zarządzenia Ministra W. R. i O. P. z dnia 12 czerwca 1937 r. Nr III.O. — 3137/37.

Wielka wojna światowa zakłóciła w dużym stopniu rozwój i normalny tok pracy zakładu. Zaledwie przez jeden rok szkol., t. j. 1913/14, odbywała się w nim normalna nauka. Przez następny już rok szkoln. — 1914/15 — szkoła była zamknięta wskutek rozgrywających się na terenie Małopolski Wschodniej wypadków wojennych. W dalszych latach wojny światowej oraz w czasie walk z Ukraińcami i w czasie wojny z Rosją bolszewicką była wprawdzie szkoła czynna, nauka nie mogła jednak odbywać się normalnie, nauczyciele bowiem i uczniowie w dużym procencie zostali wcieleni do zaborczej armii austriackiej, jużto służyli ochotniczo w polskich formacjach wojskowych.

Udział nauczycieli i młodzieży zakładu w walkach o wolność i granice Ojczyzny był liczny i ofiarny. Licznie zwłaszcza zgłosili się wychowawcy i uczniowie w pierwszych dniach listopada 1918 r. w tworzące się samorządnie w Przemyśle szeregi wojskowe przeciw najazdowi ukraińskiemu, jak również w roku 1920 do Armii Ochotniczej przeciw nawałi bolszewickiej oraz do miejscowej Ochotniczej Legii Obywatelskiej. W grudniu 1918 roku polegli dwaj uczniowie Zakładu, 15-letni Nowak Ferdynand i 17-letni Zeleszczyk Mieczysław, pod Niżankowicami w obronie Przemyśla od jednej ukraińskiej kuli armatniej, w walkach zaś przeciw bolszewii w roku 1920 zostali ciężko ranni uczniowie: Pieniążek Michał i Schick Franciszek.

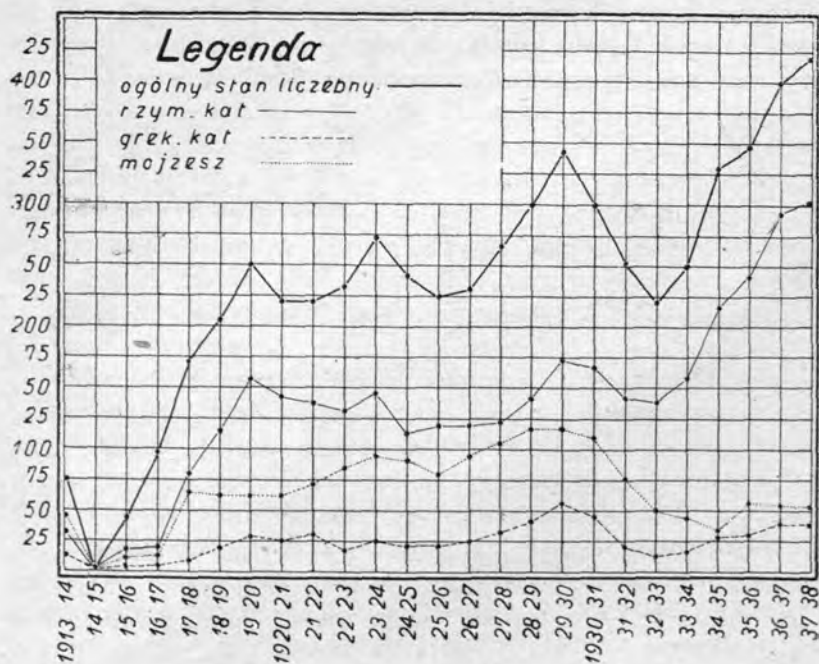
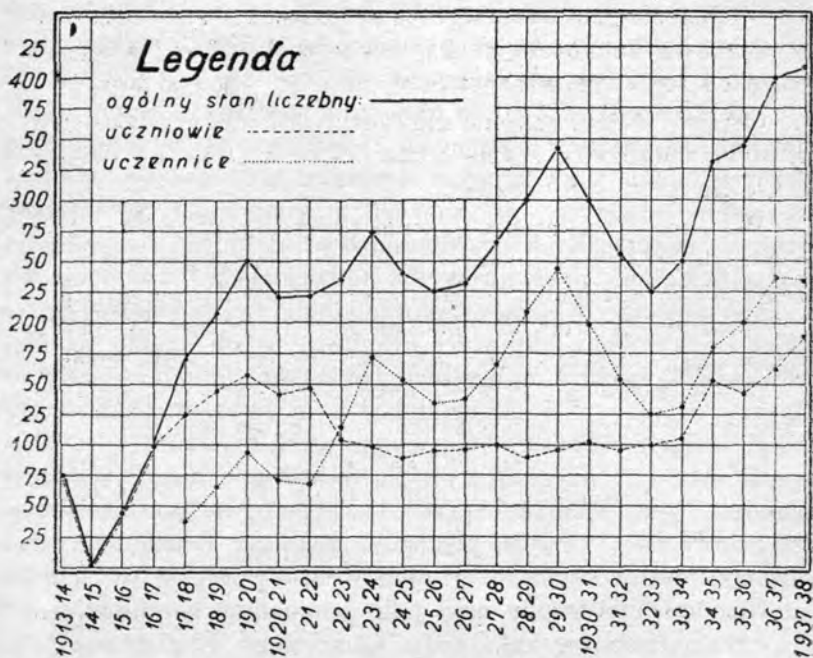
Dnia 13 grudnia 1926 r. dokonano uroczystego odsłonięcia tablicy pamiątkowej, wmurowanej staraniem grona nauczycielskiego i młodzieży w westybulu gmachu szkolnego ku uczczeniu i utrwaleniu pamięci Uczniów-Bohaterów Ferdynanda Nowaka i Mieczysława Zeleszczyka.

Dnia 6 maja 1934 r. przeżył zakład piękną uroczystość poświęcenia sztandaru szkolnego, którego ufundowanie postanowiono na konferencji Rady Pedagogicznej w dniu 15 maja 1933 r. jako w 20 rocznicę istnienia zakładu, a dnia 8 grud-

nia 1936 r. — w dniu Patronki Szkoły — święcił znów zakład pamiętną uroczystość poświęcenia nowo-dobudowanego skrzydła budynku szkolnego.

Rokiem szkol. 1937/38 zamyka Państwowe Koed. Gimnazjum Kupieckie w Przemyśle 25-lecie swego istnienia oraz pracy rzetelnej i wydatnej w kierunku przysposobienia i wychowania młodzieży na dobrych i samodzielnych kupców oraz na pożytecznych pracowników w instytucjach handlowo-gospodarczych prywatnych, spółdzielczych, komunalnych i państwowych. W pracy tej przewodnią myślą szkoły i dążeniem zawsze było, aby wychowanków swych urobić na pełnowartościowych i zawodowo przygotowanych obywateli Rzeczypospolitej. W szczególności było zawsze troską szkoły i usiłowaniem wzbudzić u swych wychowanków i wychowanic chęć i zamiłowanie do zawodu kupieckiego, niedocenianego i lekceważonego przez społeczeństwo polskie. Wysiłek szkoły dał — nawet piękny — rezultat, znaczny bowiem odsetek jej absolwentów i absolwentek pracuje w handlu jako samodzielnii kupcy oraz jako pomocnicy handlowi.

Stan liczbowy młodzieży Gimnazjum Kupieckiego (b. Szkoły Kupieckiej — Handlowej) w ciągu jego 25-lecia oraz liczbowy stosunek młodzieży według płci i wyznania w poszczególnych latach szkolnych obrazują dokładnie poniższe wykresy statystyczne umieszczone na 8-mej stronie:

Młodzież żeńska przewyższała prawie zawsze i przewyższa liczbowo młodzież męską, jakkolwiek młodzież męska korzysta stale z pierwszeństwa w przyjęciu do zakładu.

Ostatnie 4 lata szkolne zaznaczyły się dużym wzrostem liczbowym młodzieży rzymsko-katolickiej w stosunku do liczby młodzieży innych wyznań.

W okresie minionego ćwierćwiecza opuściło szkołę okragło 1200 absolwentów i absolwentek. Zatrudnieni są przeważnie w różnych urzędach państwowych i samorządowych oraz w instytucjach finansowo-kredytowych. W handlu pracuje ich ponad 15%. W siedzibie szkoły, t. j. w Przemyśle, ma 17 absolwentów (tek) własne, samodzielne przedsiębiorstwa handlowe. Większe z nich i położone w śródmieściu są:

Borys Teodor i Włodzimierz — 3 sklepy: z farbami w Rynku, z obuwiem w Rynku i tekstylny przy ul. Franciszkańskiej,

Chorostil Jarosław — sklep cukierniczy w Rynku.

Duczyński Włodzimierz — sklep tekstylny i galanteria przy ul. Kazimierzowskiej,

Giebułtowicz Emilia — sklep spożywczy przy ul. Mickiewicza,

Górski Bolesław — sklep tekstylny przy ul. Franciszkańskiej,

Haraniówna Józefa — sklep spożywczy w Rynku,

Ozimina Józef — sklep papierniczy przy ul. 3 Maja,

Przewrocki Jan — sklep spożywczy przy ul. Dworskiego,

Trella Jan — sklep galanteryjny przy ul. Franciszkańskiej,

Wojnarowicz Jan — owoce i delikatesy przy ul. Franciszkańskiej.

Zakład zmienił zalednie raz swego kierownika. Od zaistnienia szkoły, t. j. od września 1913, do połowy maja 1920 kierował nią dyr. dr. Kazimierz Sawicki, a od chwili jego ustąpienia do dnia dzisiejszego dyr. Wawrzyniec Bieniek.

Przemyskie szkoły prywatne — Żeńskie Gimnazjum Krawieckie T. S. L. i Koeduk. Liceum Handlowe T. L. H. — zawdzięczają swoje zaistnienie inicjatywie i pomocy Państwowej (b. Krajowej) Szkoły Handlowej.

Sklep absolwenta Jana Wojnarowicza.

Organizacja szkół.

Państwowe Koeduk. Gimnazjum Kupieckie w Przemyśle jest 4-letnim zakładem naukowym, opartym na 6-ej klasie szkoły powszechnej. Kandydaci (tki) do klasy pierwszej mają w danym roku kalendarzowym kończyć co najmniej 13, a nie przekroczyć 17 lat życia, i złożyć przepisany egzamin wstępny z wynikiem pomyślnym.

Plan godzin nauki:

Lp.	PRZEDMIOTY	K L A S A				RAZEM
		I	II	III	IV	
1.	Organizacja i technika handlu	4	4	4	4	16
2.	Technika reklamy	1	—/2	2	—	4
3.	Towaroznawstwo	4	4/2	3	2	12
4.	Geografia gospodarcza . .	3	2	3	—	8
5.	Współczesne zagadnienia go- spodarcze	—	—	—	2	2
6.	Arytmetyka handlowa . . .	3	2	2	2	9
7.	Księgowość	—	2	3	4	9
8.	Stenografia	—	—	—	4	4
9.	Pisanie na maszynie . . .	—	—	—	2	2
10.	Wiadomości przyrodnicze .	2	2	2	1	7
11.	Język obcy (niem.) z koresp.	4	4	3	4	15
12.	Nauka o Polsce współczesn.	—	—	2	—	2
13.	Religia	2	2	2	2	8
14.	Język polski	4	4	3	3	14
15.	Historia	3	3	—	—	6
16.	Matematyka	—	2	2	2	6
17.	Ćwiczenia cielesne	2	2	2	2	8
	Razem	32	33	33	34	132
Nadobowiązkowo:						
1.	Pisanie na maszynie . . .	—	—	2	—	2

Cyfry przed kreską oznaczają liczbę godzin w pierwszym półroczu, cyfry po kresce liczbę godzin w drugim półroczu.

Ponadto:

- a) 2 godz. tyg. zabaw, gier i sportów oraz gier i ćwiczeń polowych w kl. I i II, zaś 2 godz. P. W. w kl. III i IV,
- b) 1 godzina na miesiąc obowiązkowych audycji muzycznych.,
- c) nadobowiązkowo 2 godz. chóru tyg.

Klasa IV ma kierunek administracyjno-handlowy. Klasa ta będzie uruchomiona w następnym roku szkolnym, Gimnazjum bowiem powstało z rokiem szkolnym 1935/36, miało zatem w roku sprawozdawczym dopiero klasę I, II i III.

Państwowe Koeduk. Liceum Handlowe w Przemyśle

jest przeznaczone dla absolwentów i absolwentek gimnazjów ogólnokształcących i zawodowych. Jest ono dwuklasową szkołą zawodową. Klasa III-a — o kierunku specjalnym — może być w przyszłości zorganizowana, skoro zaistnieją tu dla niej odpowiednie warunki, jak pomieszczenie, pomoce naukowe i grono nauczycielskie.

Kandydaci(cki) do klasy I-ej muszą kończyć w danym roku kalendarzowym 16, a nie mogą przekroczyć 20 lat życia, i muszą złożyć przepisany egzamin wstępny.

Państwowe Liceum Handlowe w Przemyśle powstało z początkiem sprawozdawczego roku szkolnego, t. j. 1937/38, wskutek upaństwowienia istniejącego tu od 10 lat prywatnego Liceum Handlowego T. L. H. zarządzeniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publ. z dnia 12 czerwca 1938 r. Nr III — O-3137/38 (Dz. U. Min. W. R. i O. P. poz. 193). Miało wobec tego w roku sprawozdawczym dopiero klasę I-a.

(Plan godzin nauki Liceum Handlowego na str. 15).

Plan godzin nauki:

Lp.	PRZEDMIOTY	KLASY		RAZEM godz. tyg.
		I	II	
1.	Organizacja i technika handlu	4	3	7
2.	Technika reklamy	—	2	2
3.	Prawoznawstwo	2	2	4
4.	Towaroznawstwo	3	2	5
5.	Geografia gospodarcza	3	—	3
6.	Ekonomia społeczna	—	2	2
7.	Arytmetyka handlowa	2	2	4
8.	Księgowość	2	3	5
9.	Stenografia	2	1	3
10.	Pisanie na maszynie	—	2	2
11.	Język niemiecki z koresp.	4	4	8
12.	Język francuski " "	3	3	6
13.	Matematyka	2	2	4
14.	Religia	2	2	4
15.	Język polski	3	2	5
16.	Przysposobienie wojskowe	2	2	4
17.	Ćwiczenia cielesne	2	2	4
Razem		36	36	72

Ponadto 2 godziny tyg. przysposobienia sportowego na zespół nieprzekraczający 90 uczniów.

Państw. Jednor. Koeduk. Szkoła Przysposobienia Kupieckiego I Stopnia w Przemyślu jest przeznaczona dla młodzieży, która po ukończeniu szkoły powszechnej chce w krótkim czasie — w tym wypadku w okresie rocznym — zdobyć pewien zaokrąglony zasób wiadomości handlowych, aby się następnie poświęcić zawodowi kupieckiemu. Szkoła ta powstała w roku szkolnym 1935/36, ma zatem 3 lata istnienia.

Plan nauki S. P. K. (skrót):

Lp.	PRZEDMIOTY	Godzin tyg.
1.	Organizacja i technika handlu	5
2.	Technika reklamy	2
3.	Towaroznawstwo	4
4.	Arytmetyka handlowa	4
5.	Księgowość	3
6.	Pisanie na maszynie	2
7.	Nauka o Polsce współczesnej	3
8.	Religia	1
9.	Język polski	4
10.	Ćwiczenia cielesne	2
Razem		30

Nadto:

- a) 2 godziny tyg. zabaw i gier oraz sportów i wycieczek,
- b) 1 godz. na miesiąc audycji muzycznych,
- c) nadobow.: 1 godz. tyg. chóru.

Wszystkie 3 szkoły podlegają jednemu kierownictwu i mają wspólne grono nauczycielskie, wspólne pomoce naukowe i pomieszczenie.

Pomieszczenie Zakładu

w roku szk. 1937/38.

Szkoły liczyły w roku szkolnym 1937/38 oddziałów:

	męskich	żeńskich	koedukacyjnych
Gimnazjum Kupieckie . . .	5	5	1
Liceum Handlowe . . .	1	1	—
Szkoła Przysp. Kupiec. . .	1	—	1
Razem .	7	6	2

Rozmieszczone były w dwóch budynkach w ten sposób, że wszystkie oddziały żeńskie i koedukacyjne mieściły się w budynku głównym (własnym) przy ul. Dworskiego, budynek ten bowiem jest obszerniejszy, ma większe i dłuższe korytarze i posiada 2 oddzielne wejścia, a wszystkie oddziały męskie miały naukę w budynku filialnym (wynajętym) przy ul. Kilińskiego.

Oddziały męskie miały znacznie gorsze warunki pracy, musieli bowiem uczniowie przebiegać do budynku głównego — przy odległości prawie 10 minut drogi — na naukę pisania na maszynie, do pracowni kupieckiej i towaroznawczej oraz do sali gimnastycznej, gdyż w budynku filialnym brak jest jeszcze na te cele sali i potrzebnych urządzeń. Skoro starania o usunięcie stamtąd reszty lokatorów zostaną zrealizowane, stanie się filia szkołą samowystarczalną.

W następnym roku szk. sprawa lokalowa będzie kłopotliwa, przybędzie bowiem kilka nowych oddziałów (oddziały klasy IV Gimnazjum Kupieckiego i klasy II Liceum Handlowego), a pomieszczenia dla nich nie będzie. Oddziały te będą musiały mieć naukę w godzinach popołudniowych.

Budynek szkolny główny

↓ Sprawę uzyskania dalszych sal naukowych w budynku głównym rozwiąże jedynie wykonanie nowej przybudówki. Starania w tym kierunku poczyniła już Dyrekcja w kwietniu 1938 r. Jeżeli przybudówka ta zostanie wkrótce uskuteczni-
oną, będzie to najlepszym uświetnieniem i upamiętnieniem 25-lecia istnienia zakładu.

SKŁAD PERSONELU SZKOLNEGO

W ROKU SZKOLNYM 1937/38.

I. PERSONEL NAUCZYCIELSKI.

A) DYREKTOR:

1. **Bienieć Wawrzyniec**, udzielał:

księgowości	w kl. I	L. B	2 godz.
matematyki	" "	III G. A	2 "
"	" "	III G. C	2 "
"	" "	I L. A	2 "
"	" "	I L. B.	2 "
razem tyg. . . .			<u>10 godz.</u>

B) NAUCZYCIELE ETATOWI:

2. **Banaś Kazimierz**, opiekun kl. I G. B, udzielał:

arytmetyki handlowej	w kl. II	G. A	2 godz.
" "	" "	I L. A	2 "
" "	" "	I L. B	2 "
księgowości	" "	II G. C	2 "
"	" "	II G. D	2 "
organizacji i techn. handlu	" "	SPK B	7 "
" " "	" "	SPK A	5 "
geografii gospodarczej	" "	I G. B	3 "
razem tyg. . . .			<u>25 godz.</u>

G = Gimnazjum Kupieckie

L. = Liceum Handlowe

SPK = Szkoła Przysp. Kup.

Litery A, B, C i D oznaczają oddziały równoległe.

3. **Damaszkówna Michalina**, opiekunka SPK. B, udzielała:

ćwiczeń cielesnych	w kl. I	G. C	2 godz.
" "	" "	I " D	2 "
" "	" "	II " C	2 "
" "	" "	II " D	2 "
" "	" "	III " B	2 "
" "	" "	III " C	2 "
" "	" "	I L. B	2 "
" "	" "	SPK B	2 "
języka polskiego	" "	SPK A	4 "
" "	" "	SPK B	4 "
przyp. sport. — oddziały żeńskie gimn.			2 "
" " "	" "	lic.	2 "
" " "	" "	SPK	2 "

razem tyg. . . . 30 godz.

4. **Dziębaj Adam**, opiekun SPK A, udzielał:

arytmetyki handlowej	w kl. I	G. C	3 godz.
" "	" "	I " D	3 "
" "	" "	SPK A	4 "
" "	" "	SPK B	4 "
organizacji i techn. handlu	" "	I G. D	6 "
" " "	" "	I " C	6 "

razem tyg. . . . 26 godz.

5. **Golińska Stefania**, udzielała:

stenografii	w kl. I	L. A	2 godz.
" "	" "	I L. B	2 "
arytmetyki handlowej	" "	III G. A	2 "
" "	" "	III " B	2 "
matematyki	" "	II " A	2 "
" "	" "	II " B	2 "
" "	" "	II " C	2 "
" "	" "	II " D	2 "
" "	" "	III " B	2 "
pisania na maszynach	" "	SPK B	6 "

razem tyg. . . . 24 godz.

6. **Haniszewski Józef**, opiekun kl. I L. B, udzielał:

geografii gospodarczej	w kl. I	G. A	3 godz.
" "	" "	I " C	3 "

geografii gospodarczej	w kl. I	G. D	3 godz.
"	"	II " B	2 "
"	"	II " C	2 "
"	"	II " D	2 "
"	"	III " B	3 "
"	"	III " C	3 "
"	"	I L. A	3 "
"	"	I L. B	3 "
razem tyg. . . .			<u>27 godz.</u>

7. Dr Kramarz Walerian , opiekun kl. III G. A, udzielał:			
nauki o Polsce współcz.	w kl. III	G. A	2 godz.
"	"	III " B	2 "
"	"	III " C	2 "
"	"	SPK A	3 "
"	"	SPK B	3 "
historii	"	I G. C	3 "
"	"	II " A	3 "
"	"	II " C	3 "
"	"	II " D	3 "
razem tyg. . . .			<u>24 godz.</u>

8. Kratochwil Adam , dyr. Pryw. Liceum Handl., udzielał:			
arytmetyki handlowej	w kl. I	G. A	3 godz.
"	"	I " B	3 "
księgowości	"	II " A	2 "
"	"	II " B	2 "
"	"	I L. A	2 "
"	"	SPK A	3 "
"	"	SPK B	3 "
razem tyg. . . .			<u>18 godz.</u>

9. Kupka Józef , udzielał:			
jęz. niemieckiego	w kl. I	G. A	4 godz.
"	"	I " B	4 "
"	"	II " A	4 "
"	"	II " B	4 "
"	"	III " A	3 "
historii	"	I " A	3 "
"	"	I " B	3 "
razem tyg. . . .			<u>25 godz.</u>

10. **Szymusik Jerzy**, opiekun kl. III G. B., kierownik pracowni towaroznawczej, udzielał:
w I półroczu szkolnym

towaroznawstwa	w kl. I	G. A	6 godz.
"	" " II	" C	6 "
"	" " II	" D	4 "
"	" " III	" A	3 "
"	" " III	" B	3 "
"	" " III	" C	3 "
razem tyg. . .			<u>25 godz.</u>

w II półroczu szkolnym

towaroznawstwa	w kl. I	G. A	6 godz.
"	" " II	" C	4 "
"	" " II	" D	4 "
"	" " III	" A	5 "
"	" " III	" B	3 "
"	" " III	" C	3 "
razem tyg. . .			<u>25 godz.</u>

11. **Ślusar Józef**, opiekun kl. II G. B, udzielał:

w I półroczu

arytmetyki handlowej	w kl. II	G. B	2 godz.
księgowości	" " III	" A	3 "
organizacji i techn. h.	" " I	" A	6 "
" " "	" " II	" A	6 "
" " "	" " III	" A	4 "
" " "	" " III	" B	4 "
razem tyg. . .			<u>25 godz.</u>

w II półroczu

arytmetyki handlowej	w kl. II	G. B	2 godz.
księgowości	" " III	" A	3 "
organ. i tech. handlu	" " II	" A	8 "
" " "	" " III	" A	4 "
" " "	" " III	" B	4 "
" " "	" " III	" C	4 "
razem tyg. . .			<u>25 godz.</u>

12. **Wesołowski Władysław**, opiekun kl. II G. A, zawiadowca bibl. naucz., udzielał:

w I półroczu szkolnym

towaroznawstwa	w kl. I	G. B	4 godz.
"	" "	II " A	6 "
"	" "	II " B	4 "
"	" "	I L. A	3 "
"	" "	I L. B	3 "
geografii gosp.	" "	II G. A	2 "
" "	" "	III G. A	3 "
razem tyg. . . .			<u>25 godz.</u>

w II półroczu

towaroznawstwa	w kl. I	G. B	4 godz.
"	" "	II " A	6 "
"	" "	II " B	4 "
"	" "	I L. A	3 "
"	" "	I L. B	3 "
geografii gosp.	" "	II " A	2 "
" "	" "	III " A	3 "
razem tyg. . . .			<u>25 godz.</u>

13. **Dr Zimmer Szczepan**, opiekun kl. I L. A, udzielał:

jęz. polskiego	w kl. I	G. B	4 godz.
" "	" "	II " A	4 "
" "	" "	II " B	4 "
" "	" "	III " B	3 "
" "	" "	III " C	3 "
" "	" "	I L. A	3 "
" "	" "	I L. B	3 "
razem tyg. . . .			<u>24 godz.</u>

C) NAUCZYCIELE KONTRAKTOWI:

14. **Baranówna Bronisława**, opiekunka kl. II G. D, udzielała:

chemii	w kl. II	G. A	2 godz.
"	" "	II " B	2 "
"	" "	II " C	2 "
"	" "	II " D	2 "
fizyki	" "	III " A	2 "
"	" "	III " B	2 "
"	" "	III " C	2 "
towaroznawstwa	" "	SPK A	4 "
"	" "	SPK B	6 "
razem tyg. . . .			<u>24 godz.</u>

15. **Bauer Zygmunt**, opiekun kl. I G. C, zawiadowca bibl. uczniowskiej, udzielał:

jęz. polskiego	w kl. I G. A	4 godz.
" "	" " I " C	4 "
" "	" " I " D	4 "
" "	" " II " C	4 "
" "	" " II " D	4 "
" "	" " III " A	3 "
opiekun hufca	" " III " A	2 "
komendant hufca	" " I L. A	2 "
razem tyg. . . .		<u>27 godz.</u>

16. **Czarnyński Edward**, udzielał:

historii	w kl. I G. D	3 godz.
" "	" " II " B	3 "
ćwiczeń cielesnych	" " I " A	2 "
" "	" " I " B	2 "
" "	" " II " A	2 "
" "	" " II " B	2 "
" "	" " III " A	2 "
" "	" " I L. A	2 "
" "	" " SPK A	2 "
" "	" " SPK B	1 "
przyp. sport. oddziały męskie	G. Kup.	2 "
" " "	Lic. I A	2 "
" " "	SPK A	2 "
razem tyg. . . .		<u>27 godz.</u>

17. **Hublówna Romualda**, opiekunka kl. III G. C, udzielała:

jęz. niemieckiego	w kl. I G. C	4 godz.
" "	" " I " D	4 "
" "	" " II " C	4 "
" "	" " II " D	4 "
" "	" " III " B	3 "
" "	" " III " C	3 "
" "	" " I L. A	4 "
" "	" " I L. B	4 "
razem tyg. . . .		<u>30 godz.</u>

18. **Ks. Dr Jakiel Stanisław**, udzielał:

religii rzymsko-kat.	w kl. I G. A	2 godz.
" "	" " I " B	2 "
" "	" " I " C	2 "
" "	" " I " D	2 "
" "	" " II " A	2 "
" "	" " II " B	2 "
" "	" " II " C	2 "
" "	" " II " D	2 "
" "	" " III " A	2 "
" "	" " III " B	2 "
" "	" " III " C	2 "
" "	" " I L. A	2 "
" "	" " I L. B	2 "
" "	" " SPK A	1 "
" "	" " SPK B	1 "
razem tyg. . . .		<u>28 godz.</u>

19. **Judycki Zdzisław***, udzielał do dnia 31/XII. 1937 r.:

organiz. i tech. handlu	w kl. I G. B	4 godz.
" " "	" " II " B	4 "
" " "	" " III " C	4 "
" " "	" " I L. A	4 "
" " "	" " I L. B	4 "
razem tyg. . . .		<u>20 godz.</u>

20. **Kołodziej Julian**, opiekun kl. I G. A, udzielał od dnia 1/I. 1938:

organiz. i tech. handlu	w kl. I G. A	6 godz.
" " "	" " I " B	4 "
" " "	" " II " B	4 "
" " "	" " I L. A	4 "
" " "	" " I L. B	4 "
razem tyg. . . .		<u>22 godz.</u>

21. **Konarski Jan**, udzielał od dnia 14/IX. 1937 r.:

prawoznawstwa	w kl. I L. A	2 godz.
"	" " I L. B	2 "
razem tyg. . . .		<u>4 godz.</u>

*) Z dniem 1 stycznia 1938 objął stanowisko dyrektora Pryw. Gimnazjum Kupieckiego w Brodach.

22. **Krysiński Stanisław**, opiekun kl. I G. D, udzielał:
towaroznawstwa	w kl. I G. C	6 godz.
"	" " I " D	6 "
przyrody	" " I " A	2 "
"	" " I " B	2 "
"	" " I " C	2 "
"	" " I " D	2 "
razem tyg. . . .		<u>20 godz.</u>
23. **Menkes Julia**, udzielała:
religii mojżeszowej	w kl. I G. B	1 godz.
" "	" " I " D	1 "
" "	" " II " C	2 "
" "	" " III " A	1 "
" "	" " III " C	1 "
" "	" " SPK B	2 "
" "	" " I L. B	1 "
razem tyg. . . .		<u>9 godz.</u>
24. **Olearczyk Szymon**, udzielał od dnia 8/X. 1937 r.:
jęz. francuskiego	w kl. I L. A	3 godz.
" "	" " I L. B	3 "
razem tyg. . . .		<u>6 godz.</u>
25. **Słowikówna Jadwiga**, opiekunka kl. II G. C, udzielała:
organiz. i techn. handlu	w kl. II G. C	6 godz.
" " "	" " II " D	4 "
arytmetyki handlowej	" " II " C	2 "
" "	" " II " D	2 "
" "	" " III " C	2 "
księgowości	" " III " B	3 "
"	" " III " C	3 "
razem tyg. . . .		<u>22 godz.</u>
26. **Stopieńówna Maria**, prowadziła od 1/I. 1938 r. hufiec
 żeński licealny jako komendantka tyg. 2 godz.
27. **Studzeniecka Anna**, udzielała od 1/I. 1938 r.:
nauki pisanie na maszynie w SPK A	tyg. <u>4 godz.</u>

28. **Wyrwicz Stefan**, udzielał:

w I półroczu szkolnym
techniki reklamy

	w kl.	I	G.	A	2 godz.
" "	" "	I	"	B	1 "
" "	" "	I	"	C	1 "
" "	" "	I	"	D	1 "
" "	" "	III	"	A	4 "
" "	" "	III	"	B	2 "
" "	" "	III	"	C	2 "
" "	" "	SPK	A		2 "
" "	" "	SPK	B		2 "
pisania na maszynie	" "	SPK	A		6 "
razem tyg. . . .					<u>23 godz.</u>

w II półroczu szkolnym
techniki reklamy

	w kl.	I	G.	A	1 godz.
" "	" "	I	"	B	1 "
" "	" "	I	"	C	1 "
" "	" "	I	"	D	1 "
" "	" "	II	"	A	4 "
" "	" "	II	"	B	2 "
" "	" "	II	"	C	2 "
" "	" "	II	"	D	2 "
" "	" "	III	"	A	2 "
" "	" "	III	"	B	2 "
" "	" "	III	"	C	2 "
" "	" "	SPK	A		2 "
" "	" "	SPK	B		2 "
razem tyg. . . .					<u>24 godz.</u>

D) NAUCZYCIELE DOCHODZĄCY Z INNYCH
ZAKŁADÓW NAUKOWYCH:

29. **Józefczyk Adam**, naucz. Szkoły Powsz. im.
Konarskiego, prowadził śpiew chórny tyg. 2 godz.
30. **Ks. Miahkij Julian**, katecheta Szkoły Powsz.
im. Szaszkiewicza, udzielał:
nauki religii gr. kat. tyg. 8 godz.

II. INSTRUKTORZY.

31. **Przewrocki Stanisław**, instruktor działu spożywczego.
32. **Trella Jan**, instruktor działu tekstylno-galanterijnego.

III. LEKARZE SZKOLNI KONTRAKTOWI.

33. **Dr Halpern Alicja**, prowadziła poradnię dentystyczną tyg. 6 godz.
34. **Dr Kreicarek Szczepan**, sprawował opiekę lekarską nad młodzieżą męską tyg. 4 godz.
35. **Dr Zennegowa Zofia**, sprawowała opiekę lekarską nad młodzieżą żeńską tyg. 5 godz.

IV. KANDYDATKA STANU NAUCZ.

36. **Łabędź Anna**, mgr filoz., odbywała praktykę przedegzaminową od 1/IV. 1938 w zakresie historii pod kierownictwem prof. Dr Kramarza Waleriana.

V. SEKRETARIAT.

Studzieniecka Anna, j. w., sekretarka kontraktowa.

VI. SŁUŻBA.

37. **Fic Jan**, kontr. pomocnik woźnego,
 38. **Gołda Stanisław**, woźny tymczasowy,
 39. **Krywobedry Grzegorz**, woźny stały.
-

SPIS IMIENNY UCZNIÓW I UCZENNIC ROK SZK. 1937/38.

PAŃSTWOWE KOEDUK. GIMNAZJUM KUPIECKIE:

KLASA I A.

Augustyn Czesław, Brożyniak Zygmunt, Chmelik Aleksander, Cwynar Marian, Czajkowski Rudolf, Cekaj Stanisław, Dąbrowski Władysław, Dupiłka Józef, Dutko Julian, Dutkowski Roman, Ekiert Edward, Gamracy Włodzimierz, Głogowski Leszek, Głogowski Stefan, Górski Zygmunt, Gregorowicz Kazimierz, Grzegocki Jan, Handzel Józef, Hefkaluk Ryszard, Janusz Mieczysław, Kojat Zygmunt, Matyczak Mikołaj, Paprocki Kazimierz, Sosnowski Zygmunt, Sporniak Edward, Stadnik Kazimierz, Teodorowicz Jan, Tyma Tadeusz, Unsing Stanisław, Wajda Ryszard, Wiśniewski Stanisław, Wołk Jan, Ziober Ryszard, Żygała Stanisław.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Barszczewski Stanisław, Boryło Jan, Cichocki Alfred, Czuchman Włodzimierz, Fidyk Jan, Hołod Miron, Jandula Emil, Korniak Henryk, Loster Zenon, Marcińczak Konstanty, Michna Bronisław, Skarwinko Orest, Szaruga Terentyj, Szatyński Władysław, Toczek Mieczysław.

KLASA I B.

Błachuta Tadeusz, Bosek Adam, Dziedziński Mieczysław, Felsen Benjamin, Feuer Mojżesz, Ficek Zbigniew, Hirschrift

Stanisław, Jarmusz Natan, Jelonek Henryk, Karpiński Józef, Knopf Joachim, Koszil Stefan, Kuschil Józef, Lohn Konrad, Leśniak Stanisław, Margraf Mieczysław, Mazur Marian, Miśniakiewicz Zbigniew, Nowicki Roman, Pałka Władysław, Pawłowski Władysław, Pupa Bogusław, Stańko Tadeusz, Sobek Edward, Tomaszewski Medard, Wojtanowski Stanisław.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Bagiński Zdzisław, Churawski Mieczysław, Chudzio Tadeusz, Fastnacht Józef, Kasperkiewicz Edward, Kochanowicz Marian, Luczyński Jan, Schwarz Aleksander, Weissman Józef.

KLASA I C.

Ausobska Jadwiga, Bajorska Genowefa, Błonarowicz Jarosława, *Boczar Józefa*, Bojnowska Janina, Chabasiewicz Adela, Drożdżiak Janina, Drożdżiak Maria, Dziwik Stanisława, Gamracy Helena, Jakielaszek Kamila, Jankowska Wanda, Kalista Janina, Kamińska Janina, Końca Danuta, Kostryk Irena, Kozak Lidia, Krejczy Reneta, Kuc Maria, Kusionowicz Stefania, Kwiatkowska Julia, Melnarowicz Stanisława, Mościńska Bogusława, Nachyna Helena, Pohorecka Anna, Rossowska Eugenia, Sagan Halina, Schabenbeck Janina, Semonowicz Maria, Świętek Cecylia, Świętoniowska Anna, Szczepańska Paulina, Szewczenko Leonia, Szyło-Wasyliczenko Katarzyna, Truch Katarzyna, Wasiewicz Czesława, Wietki Bronisława, Wojnarowicz Janina, Wojtowicz Emilia, Żaczek Stanisława.

W ciągu roku szkolnego opuściły szkołę: Cybulska Bronisława, Gnap Józefa, Kozak Anna, Lewkowicz Irena, Wiciak Karolina.

KLASA I D.

Bartel Sara, Błahuta Danuta, Brzuchacz Janina, Czerwińska Urszula, Chmiel Jadwiga, Dziebaj Ewa, *Fijałkowska Róża*, Freund Lucja, Głowiak Janina, Głowiak Stefania, Hoffmann Maria, *Hulawa Ludwika*, Kot Aniela, Koźdra Maria, Madaj Zuzanna, Malawer Chana, Malawska Waleria, Nakonieczna Irena, Nuckowska Maria, Paradysz Janina, Paszko Eugenia, Prociów Kazimiera, Prostak Zdzisława, Rożko Waleria, Różycka Alicja, Rybak Zofia, Saja Stefania, Sidorska

Lidia, Solska Janina, Sowa Janina, Stopa Helena, Trzaska Helena, Uchman Janina, Wassner Sydonia, Wojnar Janina, Zemlak Janina, Zipper Rebeka.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Kosiarska Elżbieta, Kroczek Emilia, Nowińska Jadwiga, Rogoż Leonia, Zuzmak Józefa, Chorzemska Stanisława.

KLASA II A.

Bachmann Bronisław, Banasiewicz Władysław, Białowas Tadeusz, Bodnarczuk Mirosław, Burak Mieczysław, Charchan Edward, Cichocki Bronisław, Czudak Stanisław, Geraszek Zdzisław, Hryniewicz Aleksander, Jesyp Jarosław, Krywobedry Włodzimierz, Krasuń Andrzej, Leputa Stanisław, Machaj Władysław, Marcinkiewicz Jerzy, Müller Adam, Nabel Stanisław, Orynowicz Eugeniusz, Paszko Tadeusz, Pietryszak Mieczysław, Sedlar Włodzimierz, Siuta Władysław, Skibinski Leszek, Smolik Czesław, Stopa Mieczysław, Szczepaniec Witold, Szklarski Jan, Szymański Alfred, Urbanowicz Ludwik, Wojtas Mieczysław, Zaborniak Mieczysław, Zaforemski Eugeniusz, Zemlak Władysław.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Burdyk Leopold, Dutko Józef, Grün Mieczysław, Kłyż Jan, Mazurek Zdzisław, Mieszczankowski Jan, Pęcherski Wojciech, Skaluba Tadeusz, Taras Michał, Trescher Kazimierz, Trescher Zbigniew, Wyrwiński Henryk, Żytek Witold.

KLASA II B.

Bak Edward, Baran Eugeniusz, Biały Leszek, Buczyński Zygmunt, Dec Bolesław, Gawel Tadeusz, Jankowski Zdzisław, Konieczny Leon, Kostyrka Marian, Kostur Mieczysław, Kowalski Józef, Körber Jan, Kubas Jan, Łagodzic Zbigniew, Markiewicz Józef, Michniowski Zdzisław, Misztak Kazimierz, Obszarny Józef, Pilch Antoni, Reichel Antoni, Sawczak Jan, Sitarz Kazimierz, Skolarczyk Tadeusz, Sokółski Władysław, Szczur Tadeusz, Świątek Adam, Tarnawski Stanisław, Wawrzyszko Ludwik, Winiarz Edward, Wysocki Zdzisław.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Bodziak Kazimierz, Caban Stanisław, Gierula Marian, Hryniewicz Wło-

dzimierz, Koczapski Adam, Korobczak Jarosław, Kuschil Marian, Pawłucki Leopold, Pawłucki Jan, Stopiński Józef, Stręk Stanisław, Wajda Józef.

KLASA II C.

Antman Adela, Bach Ozjasz, Brand Estera, Butakow Aleksander, Bielanowicz Aniela, Bytowska Maria, Cap Janina, Freifeld Leib, Freifeld Mechel, Gamracy Zofia, Haber Natan, Hamulka Janina, Hartfelder Jadwiga, Heidenstein Mindla, Horodecka Teofila, Hramota Helena, Kasprzyk Aleksandra, Keller Joanna, Klisko Stanisława, Kocunek Wanda, Końca Jadwiga, Korzec Krystyna, Kowalczyk Maria, Lander Rachela, Lechowicz Stanisława, Mazurkiewicz Janina, Mazurkiewicz Olga, Mościcka Franciszka, Mościcka Helena, Miltau Bezjon, Nowak Janina, Osidacz Emilia, Pawłyk Olga, Sattler Ozjasz, Schein Ozjasz, Sedlaczek Izabela, Seneczko Józefa, Semrau Janina, Sikocińska Helena, Sweryda Olga, Silberman Elias, Szewczenko Antonina, Terendij Anna, Weisswohl Eliazar, Wilk Urszula, Wiśniewska Maria, Wowk Helena.

W ciągu roku szkolnego opuściły szkołę: Bar Maria, Knott Kazimiera.

KLASA II D.

Bielec Jadwiga, Birecka Maria, Dąbrowska Halina, Dziekan Cyncylia, Forsys Józefa, Gajówna Feliksa, Gładczenko Zofia, Igielska Alicja, Jachimecka Genowefa, Kamińska Genowefa, Käppler Liwia, Korwin Stanisława, Kowal Franciszka, Krzyś Irena, Kurek Janina, Lewicka Maria, Malinowska Franciszka, Marcinczak Stefania, Myszka Leokadia, Paściak Stanisława, Pizło Helena, Prorok Zdzisława, Przybylska Adriana, Raab Helena, Ryczak Jadwiga, Sawczyńska Janina, Stankiewicz Jadwiga, Stec Zofia, Świtalska Anna, Ulanowska Urszula, Wachniak Stanisława, Ząbek Stanisława, Geisler Helena.

W ciągu roku szkolnego opuściły szkołę: Budyn Maria, Melniczyn Stanisława, Wiśniewska Leontyna.

KLASA III A.

Bak Marian, Besen Hersch, Bukojemski Mieczysław, Chabasiewicz Zbigniew, Czaja Leon, Dorlich Jakub, Dutko Józef, Fedorcio Stanisław, Filip Edward, Filip Tadeusz, Fränkel Izaak, Gitter Naftali, Górski Włodzimierz, Jachczyk Edward, Kiek Stanisław, Kropp Rudolf, Łuc Zbigniew, Meister Józef, Mazurkiewicz Jan, Migocki Kazimierz, Nowakowski Zdzisław, Nowicki Henryk, Paśko Wiktor, Paśko Zdzisław, Pawlucki Edward, Podolski Ludwik, Potykanowicz Kazimierz, Rzechorzek Kazimierz, Sadlik Mieczysław, Sedlaczek Witold, Serkyszowski Włodzimierz, Sokołowski Jan, *Sprung Leib*, Stankiewicz Stanisław, Szajnowski Tadeusz, Szczur Stefan, Szostak Ludwik, Warth Izrael, Wiśniewski Tadeusz.

W ciągu roku szkolnego wystąpił Chomiak Bronisław.

KLASA III B.

Boruta Gustawa, Czereba Waleria, Czyż Ludmiła, Darsz Irena, Dec Agnieszka, Dmytriw Petronela, Dziurzyńska Janina, Dzoń Maria, Feit Maria, Giemza Jadwiga, Gruszecka Zdzisława, Hütter Janina, *Hütter Olga*, Jankowska Helena, Jaroszewicz Józefa, Kochanowicz Janina, Mikusińska Krystyna, Mirek Stanisława, Miś Jadwiga, *Nebeś Urszula*, Nowak Helena, Oleksiuk Maria, Sagan Paulina, Seńkowska Janina, Sęk Zdzisława, Sokołowska Waleria, Spelina Maria, Stankiewicz Maria, Szopa Janina, Warecka Maria, Żubryd Wira, Żuk Anna.

W ciągu roku szkolnego opuściły szkołę: Dzidek Ludmiła, Fałta Helena, Kondrak Eustachia, Węglarz Janina.

KLASA III C.

Baran Zofia, Bodziak Maria, Budyńska Karolina, *Chmiel Helena*, Gerber Zisla, Gładzenko Eugenia, Gregorowicz Irena, Hulewicz Maria, Kaminska Janina, Karczmarz Irena, Kopystyńska Maria, Krason Maria, Mindowicz Anna, Nowak Janina, Oster Gitla, Petryszak Genowefa, Piastowska Helena, Płoska Zofia, Salver Süßla, Seif Dora, Sidorska Janina, Sokołowska Krystyna, Sus Leopolda, *Śpiewak Janina*, Szucha-

jewska Helena, Wachniak Eugenia, Wacyk Maria, Wojtanowska Maria.

W ciągu roku szkolnego opuściła szkołę Adamczyk Maria.

PAŃSTWOWE KOEDUKACYJNE LICEUM HANDLOWE.

KLASA I A.

Bak Mieczysław, Bereźnicki Zbigniew, Czyński Apoloniusz, Dengler Władysław, *Doppelt Chaim*, Engel Jakub, Fedyna Mieczysław, Fryc Mieczysław, *Gaska Henryk*, Grzesik Józef, Hładki Eugeniusz, Landa Zdzisław, Leja Franciszek, Łuc Tadeusz, Markiewicz Franciszek, Markowicz Zbigniew, Nowak Adam, Paradysz Zbigniew, Pawlisz Jarosław, Piastowski Michał, Pilch Tadeusz, Podhajski Wiktor, Rajca Stefan, Sagan Eugeniusz, Skowroński Romuald, Stec Adolf, Sywula Ryszard, Szuba Jan, Szupelak Czesław, Szyło-Wasyliczenko Eugeniusz, Świątek Leopold, Thomas Stanisław, Witko Stanisław, Wołoszyn Piotr.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Filimowski Karol, Kawecki Kazimierz, Kotek Zenon, Kuzio Władysław.

KLASA I B.

Auerbach Anna, Bacewicz Stanisława, Barszczewska Maria, Bator Weronika, Bazylska Maria, Bilik Michalina, *Filaczyńska Irena*, Filipiak Zofia, Gazdajko Irena, Giemza Anna, Gnap Janina, Grasela Danuta, Kassner Keila, Kochanowicz Stanisława, Kräher Maria, Kornblüh Fryda, Krupa Maria, Leśna Joanna, Marhall Maria, Marszałek Helena, Maślanka Genowefa, Migiel Jadwiga, Miłkowska Helena, Mrocza Czesława, Naja Jadwiga, Naumenko Nonna, Olejnik Maria, Ostojńska Maria, Pilch Maria, Raczek Anna, Rosen Cecylia, Rosenblatt Szarlota, Rząsa Stanisława, Siczak Rozalia, Stadnik Albina, Stec Helena, Świerczyńska Józefa, Trojnar Maria, Wassner Emilia, Weiss Gabriela, Wojaś Wiesława, Wojciechowska Zdzisława, Wołoszyn Eugenia, Wójcik Zofia, Zadożna Halina, Zdybek Stefania.

W ciągu roku szkolnego opuściła szkołę Bartkiewicz Gabriela.

PAŃSTW. JEDNOR. KOEDUK. SZKOŁA PRZYSPOSOBIENIA KUPIECKIEGO I STOPNIA.

ODDZIAŁ A.

Bereza Józef, Biloński Henryk, Błahuta Michał, Bochenek Józef, Bogacki Zdzisław, Chodrowskyj Jan, Dąbrowski Zdzisław, Haluk Jan, Harasym Włodzimierz, Huber Ryszard, Iwaniuk Orest, Kluczyk Świętosław, Korostil Roman, Kuśminder Tadeusz, Krzemieniecki Kazimierz, Krzysztalowski Mieczysław, Lenczyk Józef, Łabaziewicz Roman, Michniowski Jan, Myśko Andrzej, Pilch Jerzy, Stasiów Władysław, Skwirzyński Antoni, Szul Stanisław, Tyma Zbigniew, Wojnarowicz Kazimierz.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Decowski Jan, Ferlejko Władysław, Fortuna Jan, Goreckij Włodzimierz, Grabowski Mieczysław, Grendus Kazimierz, Kontnik Bolesław, Lewkowicz Henryk, Pęczak Alojzy, Piziura Tadeusz, Płowy Tadeusz, Werszner Stanisław.

ODDZIAŁ B.

Auerbach Malwina, Adler Sabina, Altman Barbara, Banaś Janina, Baranowska Urszula, Blaustein Rachela, *Chmiel Bronisława*, Frań Stanisława, Gans Beila, Grumet Mojżesz, Grünes Bina, Hirschhorn Cyla, Jezierna Wanda, Józefczyk Jadwiga, Krysa Marianna, Ładzińska Krystyna, Lang Efroim, Lewicka Stanisława, Maćkowiak Zdzisława, Ogieńło Janina, Piątek Maria, Prosička Olga, Rokicka Helena, Rupar Janina, Scherz Leon, Schneider Amalia, Schönblum Mojżesz, Taraj Jadwiga, Weinhaus Manfeld, Widder Bernard, Wojtowicz Janina.

W ciągu roku szkolnego opuścili szkołę: Błotnicka Izabella, Bogen Manes, Fijałek Janina, Fic Magdalena, Feuer Aleksander, Kasprzyk Marianna, Kiecko Janina, Muzyczka Irena, Palko Stefania, Pilawa Stanisława, Pyzio Jarosława, Schroth Golda, Smotrycka Jadwiga, Stopa Olga.

Praca w zakładzie

w roku szk. 1937/38.

Rok szkolny rozpoczęto nabożeństwem w dniu 3 września 1937 r., a zakończono dnia 21 czerwca 1938 r. również nabożeństwem i rozdaniem świadectw.

Praca w zakładzie odbywała się w roku sprawozdawczym na ogół normalnie. Jedynie liczne i częste zachorowania wśród grona nauczycielskiego powodowały zamieszanie i utrudnienie tak w pracy dydaktycznej jak i wychowawczej. Nadto zbyt duża ilość młodzieży w niektórych oddziałach, brak prawie zupełny przyrządów i okazów do nauki fizyki i przyrody, brak epidiaskopu, a zwłaszcza brak podręczników dla klas wyższych gimnazjalnych oraz dla S. P. K. i dla Liceum wpływały niekorzystnie na tok i jakość pracy szkolnej. Mimo to wyczerpano materiał naukowy przy nieznacznych tylko opuszczeniach i uproszczeniach. Oddziaływanie wychowawcze na młodzież było w skutkach także dodatnie, młodzież bowiem — poza nielicznymi jednostkami — zachowywała się całkiem poprawnie i pracowała chętnie. Oczywiście dziewczęta były, jak zwykle, pracowitsze i wytrwalsze, niż uczniowie, toteż wynik klasyfikacji w oddziałach żeńskich i koedukacyjnych jest znacznie lepszy. Mniej pilną i pracowitą była młodzież S. P. K. i nie osiągnęła należytego poziomu w nauce. Odpadło też dużo młodzieży w tej szkole w ciągu roku, bo prawie 33%. Wytlumaczenie tego zjawiska znajdziemy, jeżeli weźmiemy pod uwagę, że do S. P. K. wstępuje przeważnie młodzież, która odpada przy egzaminie wstępnym do Gimnazjum Kupieckiego i do innych miejscowych gimnazjów, a więc młodzież najsłabsza pod względem uzdolnienia i przygotowania. Nadto uwzględnić trzeba, że materiał naukowy tej szkoły jest obszerny i za trudny dla

młodych przeważnie umysłów, i dlatego młodzież łatwo się zniechęca do pracy i rezygnuje z nauki.

Dla sprawy **wychowania fizycznego** młodzieży posiada zakład całkiem dobre warunki. Dysponuje mianowicie ładną, jasną i obszerną salą gimnastyczną w budynku głównym oraz dużym boiskiem szkolnym. Nadto korzystał zakład przez cały rok szkolny za opłatą z hali Ośrodka W. F. i ze stadionu wojskowego. Na czas zimy przemieniono boisko szkolne na tor ślizgawkowy. Niestety mało korzystała młodzież w roku sprawozdawczym ze ślizgawki i z innych sportów zimowych, warunki bowiem atmosferyczne temu nie bardzo sprzyjały.

Zdrowie młodzieży było w roku sprawozdawczym na ogół dobre. Nie było poważniejszych zachorowań. Wypadków gruźlicy otwartej nie stwierdzono, ani żadnej choroby zakaźnej. Zauważono natomiast, jak lat poprzednich, masowo występujące u młodzieży powiększenie migdałów i gruczołów chłonnych oraz u dziewcząt przerost gruczołu tarczycowego. — Stan uzębienia młodzieży jest b. marny. W szkolnej poradni dentystycznej uskutecznilo w ciągu roku 193 plomb amal-gamowych, 82 plomb silikatowych i 44 cementowych oraz dokonano 48 ekstrakcyj.

Szkolna poradnia dentystyczna

W ciągu roku szkolnego ogłosili lekarze szkolni pogadanki dla młodzieży o gruźlicy, alkoholizmie, o chorobach zakaźnych i o chorobach uzębienia.

Konkurs wystaw sklepowych. Młodzież Gimnazjum Kupieckiego wzięła udział w dniach od 27 maja do 6 czerwca 1938 w **I ogólnopolskim międzyszkolnym konkursie** urzędników okien wystawowych, zainicjowanym i zorganizowanym przez Kupiecki Instytut wiedzy Zawodowej przy Nacz. Radzie Zrzeszeń Kupiectwa Polskiego w Warszawie.

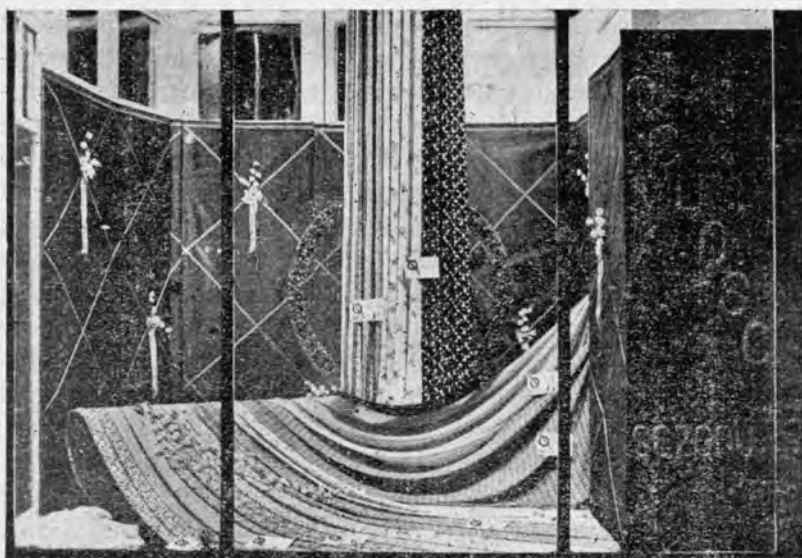
Urządzono następujące wystawy okienne:

Lp.	SKLEP	Młodzież kl.	uzyskane miejsce
1.	„Irys“ konfekcja damska i galanteria I-e okno	Petryszak, Sus i Sidorska uczennice kl. III C	III-e
2	„Irys“ j. w. II-e okno	Decówna, Sęk i Spelina uczennice kl. III B	—
3	Trella Jan galanteria	Bodziak, Gładczenko i Płoska, uczennice kl. IIIC	—
4	Muszyński Wiktor drogeria	Jankowska, Giemza i Gruszecka uczennice kl. IIIB	—
5	Podhajski Kazimierz skład farb i materiał.	Gregorowiczówna i Piastowska kl. III C i Migocki ucz. kl. III A.	II-e
6	Pasek Aleksander skład farb i mater.	Przybylska, Gajówna i Korwinówna, uczennice kl. II D.	—
7	„Nowa Konkurencja“ sklep spożywczy I-e okno	Prorok, Krzys i Marcińczak uczennice kl. II D	—
8	„Nowa Konkurencja“ j. w. II okno	Ryczakówna i Świtalska uczennice kl. II D	—

Lp.	SKLEP	Młodzież kl.	uży- skane miejsca
9	Wojnarowicz Jan owoce i delikatesy	Bielec, Kurek, Stankie- wicz i Wachniak, uczen- nice kl. II D	IV
10	Cieśliński Tadeusz wina i towary kol.	Darasz, Mikusińska i Wa- recka, uczennice kl. IIIB	VII
11	Szancer Julian tekstyli	Nebesiówna i Misiówna ucz. kl. III B.	V
12	Wolanin Andrzej papiery	Butakow, Haber i M. Freifeld uczniowie kl. IIC	VI
13	„Kryształ“ szkło i porcelana	Sawczyńska i Ząbkówna uczennice kl. II D	—
14	Sklep Kółka Rolni- czego — towary spożywcze	Wilkówna i Korcówna uczennice kl. II C	—
15	Kotlarski Józef tekstyli	Semrauówna kl. II C.	I

Sąd konkursowy stanowili: P. Głowacz Franciszek prezes miejscowej Kongregacji Kupieckiej, Wolanin Andrzej wiceprezes Kongregacji Kup. i Wyrwicz Stefan nauczyciel techniki reklamy.

Kupcy, u których były urządzone wystawy, ustosunkowali się do młodzieży i do całej imprezy konkursowej bardzo życzliwie.

Wystawa, której Sąd Konk. przyznał I nagrodę.

Przysposobienie wojskowe. Zorganizowane i czynne były przez cały rok szkolny 3 hufce: 1) hufiec złożony z uczniów gimnazjalnych klasy III A — ochotniczy — realizował wyszkolenie I stopnia, 2) hufiec męski licealny — obowiązkowy — przeprowadzał wyszkolenia II stopnia, 3) hufiec żeński licealny — obowiązkowy. Szefem hufca męskiego gimnazjalnego był ucz. Migocki Kazimierz, a szefem hufca męskiego licealnego w I półr. ucz. Kawecki Kazimierz, w II-gim zaś półroczu Fryc Mieczysław. Obowiązki komendanta obu hufców męskich pełnił prof. Bauer Zygmunt, ppor. rezerwy, komendantką zaś hufca żeńskiego była p. Stopieńiówna Maria.

Poza normalnym tokiem pracy wzięły hufce męskie udział: dnia 3 X. 1937 r. w pochodzie propagandowym LOPP., przy czym wystawiły drużynę (1 + 6 + 1) w maskach przeciwwgazowych; dnia 1 i 2 XI. — w uroczystościach na grobach żołnierskich, a prócz tego zaciągnęły wartę honorową na mogile poległych w obronie Przemyśla uczniów naszej szkoły; dnia 10 i 11 XI. — w apelu i defiladzie wojska oraz oddziałów P. W.; dnia 27 i 28 XI. w „Święcie Podchorążych“ urządzonym przez 5 p. p. strzelców podhalańskich z okazji przysięgi; dnia 18/III. w uroczystościach z okazji Imienin

Marszałka Śmigłego-Rydza; dnia 2 i 3 maja w uroczystościach ku uczczeniu pamięci Konstytucji 3 Maja (dnia 2/V. wygłosił junak hufca licealnego, Szuba Jan, imieniem młodzieży przemyskich szkół średnich okolicznościowe przemówienie do zebranej tradycyjnie publiczności i młodzieży wieczorem przy kamieniu Konstytucji na Górze Zamkowej); dnia 12/V. w uroczystościach żałobnych w związku z trzecią rocznicą śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego. Dnia 28/V. w czasie święta P. W. i W. F. zdobyły hufce 3 miejsce w pięcioboju.

Dnia 7/VI. odbyły się indywidualne zawody strzeleckie, na których wyeliminowano zespół do okręgowych zawodów korespondencyjnych w składzie: Piastowski Michał, Łuć Tadeusz, Migocki Kazimierz, Pawlisz Jarosław, Chabasiewicz Zbigniew.

Zespół ten zdobył w dniu 14/VI. drugie miejsce na terenie Przemyśla.

Koncentracje hufca odbyły się 23/XI, 28/IV. i 10/V., a przedobozie 14 i 15/VI.

W dniach 9/V. i 19/V. przeprowadził inspekcję Hufca licealnego obwodowy komendant P. W., kpt. Moroz.

Harcerstwo. Czynne były w roku sprawozdawczym dwie szkolne drużyny harcerskie: a) męska p. n. „III Przemyska Drużyna Harcerzy im. T. Kościuszki“, istniejąca przy szkole od roku 1921, liczyła 33 członków. Drużyną opiekował się z ramienia szkoły prof. Czarnyński Edward, a obowiązki drużynowego pełnił Kazimierz Migocki, uczeń kl. IIIA; b) żeńska p. n. „V Drużyna Harcerki im. E. Plater“ liczyła 28 członkiń; opiekę nad nią sprawowała prof. M. Damaszkówna, a drużynową była p. Janina Drysiowa. Drużyna męska wysłała na wakacyjny obóz drużynowych i zastępowych w Zaleszczykach 4 członków (uczniów): Kubasa Jana, Migockiego Kazimierza, Pilcha Antoniego i Sawczaka Jana, a Drużyna żeńska 3 uczennice na taki sam obóz w Leszczawie Górnej koło Birczy: Hulawą Ludwikę, Jankowską Helenę i Seńkowską Janinę.

Koło Ligi Morskiej i Kolonialnej pozostawało pod opieką nauczycielki p. R. Hublówny. Podzielone było na sekcję męską i żeńską. Na zebraniach, które odbywały się 2 razy w miesiącu, wygłoszono referaty n. t.: Nasze stosunki han-

dlowo-morskie, Sprawy polsko-gdańskie, Życie Polaków na terenie wolnego miasta Gdańska, Znaczenie kolonii i ich bogactwa i i. — Ze składek członkowskich prenumerowano „Morze“ i „Polska na morzu“. — Młodzież zorganizowana w Kole wzięła udział w uroczystościach urządzonych przez Okręg L. M. i K.: dnia 13 lutego w akademii dla uczczenia 18 rocznicy odzyskania dostępu do morza, dnia 15 kwietnia w zbiorce na F. O. M. i w obchodzie „Dni kolonialnych“. Koło wysłało do Warszawy na zjazd ideowo-organizacyjny jedną członkinię, która następnie zdała sprawę ze zjazdu na zebraniu Koła. — Młodzież należąca do Koła zwiedziła wystawę Ligi M. i K. w Przemyśle. Członkinie Koła wykonały bardzo udatnie jako eksponat model kontrtorpedowca „Duży Wicher“. — W dniu 24 maja wyjechało 8 członków i członkiń Koła przy pomocy finansowej Koła z międzyszkolną wycieczką do Gdyni. Z kasy Koła udzielono zapomóg niezamężnym członkom i członkiniom na sumę 83 zł., na F. O. M. wypłacono zł. 22:50, a na budowę łodzi t. zw. Ścigacz zł. 9.—.

Kółko Strzeleckie zorganizowane we wrześniu 1937 przez p. prof. Z. Bauera z uczniów kl. III A przeprowadziło w ciągu roku szkolnego 9 strzelań na szkolnej, odnowionej strzelnicy. Kółko ma własny karabinek sportowy kupiony przez Koło Rodzicielskie. W zespole strzeleckim wysunęli się na czoło: Chabasiewicz Zbigniew, Bąk Marian i Migocki Kazimierz.

Szkolna Sodalicja Mariańska w roku szk. 1937/38.

Moderator: Ks. Dr. Stanisław Jakiel.

Sodalicja Mariańska pracowała przez rok szkolny 1937/38 w myśl podanych przez centrale sodalicyjne haseł: „Będę katolikiem czynu“ i „Pogłębiać będę w życiu znajomość Chrystusa i Jego prawa“. Wszystkie zebrania i odczyty skierowane były ku realizacji wspomnianych haseł przy pomocy środków naturalnych i nadnaturalnych przez ustawy sodalicyjne przewidzianych. Na miesięcznych zebraniach, urządzanych oddzielnie dla Sodalicji męskiej i żeńskiej, omawiano zagadnienia życia wewnętrznego na podstawie źródeł Objawienia i nauki Kościoła Katolickiego oraz podawano praktyczne sposoby poznawania i przeprowadzania w życiu zasad i praw Chrystusowych, a to tak w życiu indywidualnym

jak i zbiorowym (szczególnie na terenie szkoły i domu rodzinnego). Ten sam cel miały odczyty opracowywane przez sodalisów i sodaliski, których przedmiotem były różne cnoty zdobić mające wzorowego ucznia (nicę) Polaka (lkę) — Katolika (kę) — w przyszłości zaś wzorowego i konsekwentnego chrześcijanina-katolika i wiernego syna Ojczyzny. (I. prawo sod.).

Zebrania Sodalicii męskiej odbywały się pod przewodnictwem prezesa Jana Szuby ucz. klasy I Lic. A., sodalicii żeńskiej pod przewodnictwem prezydentki Anny Giemzy ucz. klasy I. Lic. B. przy obecności Ks. Moderatora. Układaniem programu pracy zajmowały się pod przewodnictwem Ks. Moderatora Wydziały Sodalicyjne, które równocześnie czuwały nad tym, aby uchwały sod. były należycie wykonywane. W tym celu odbyły Wydziały po 10 zebrań. Przy sodalicii męskiej i żeńskiej prowadzone były Kółka przygotowawcze kandydatów i kandydatek do Sodalicii. Sodalicje prenumerowały własne miesięczniki: „Pod Znakiem Marii“ i „Cześć Maryi“, które redagowane wzorowo stanowiły zdrową lekturę religijną młodzieży sodalicyjnej.

Nowością w życiu Sodalicii żeńskiej było zorganizowanie w roku szk. 1937/38 orszaków klasowych, mających za cel usprawnienie pracy sodalicyjnej na terenie poszczególnych klas.

W dniach 8-o grudnia, 8-o maja i 14 maja odbyły się uroczyste przyjęcia nowych sodalisów (14) i nowych sodalisek (24).

Dnia 8-o grudnia urządziły sodalicje ku Czcii Matki Bożkiej Niepokalanie Poczętej, Patronki Zakładu i Kupiectwa Polskiego, uroczystą Akademię. Na program złożyły się utwory muzyczne, deklamacje, śpiewy oraz odegrany został przez sodalisów utwór sceniczny p. t. „Ty co Kupców jesteś Patronką“. W Akademii wzięła udział wszystka młodzież męska i żeńska wraz z Gronem Profesorskim i Kupiectwo Polskie miasta Przemyśla.

Sodalicja wzięła gremialny udział w dorocznej procesji manifestacyjnej w dniu Uroczystości Chrystusa Króla, a także w procesji Bożego Ciała. Sodalicja żeńska urządziła w okresie świąt Bożego Narodzenia „Opłatek“ — a w pierwszy dzień Zielonych Świąt zorganizowała za zgodą Dyrekcji Zakładu, wycieczkę pielgrzymkę do słynnej z cudownego obrazu Matki

Boskiej i malowniczo wśród lasów położonej Kalwarii Pacławskiej. Udział wzięło 60 sodalisek.

Kółko sportowe męskie. W kółku sportowym grupowała się młodzież wszystkich 3 szkół.

W miesiącach jesiennych oraz na wiosnę odbywały się gry sportowe i zabawy ruchowe oraz zaprawa lekkoatletyczna na boisku szkolnym. (Na wiosnę również częściowo i na Stadionie wojsk). W miesiącach zaś zimowych w hali Okręg. Ośr. W. F., gdzie młodzież korzystała ze wszystkich urządzeń do gier sportowych oraz do zaprawy lekkoatletycznej.

W miesiącach zimowych w miarę warunków atmosferycznych korzystała młodzież ze szkolnej slizgawki znacznie powiększonej, urządzonej na boisku szkolnym, uprawiając poza tym również i narciarstwo na terenach podmiejskich, częściowo przy użyciu sprzętu narciarskiego własnego, częściowo zaś szkolnego.

W okresie zimowym również brała młodzież udział w kursie pływackim zorganizowanym przez Okr. Ośr. Wychowania Fizycznego na pływalni łaźni garnizonowej w Przemyśle.

W miesiącu maju (w czasie od 25 do 29) uczestnicy kółka sportowego (młodzież hufca szkol. P. W.) wzięli udział w zawodach dla młodzieży szkół średnich, zorganizowanych przez Pow. Kom. P. W. w Przemyśle w ramach święta P. W. na Stadionie wojsk., pływalni garnizonowej oraz strzelnicy wojsk. w Żurawicy, zdobywając w ogólnej punktacji 20 pkt.

W ramach tych zawodów uzyskała młodzież Zakładu następujące wyniki:

1 miejsce w siatkówce — uczniowie: Górski, Michniowski, Bąk, Hładki, Łuć, Sedlar.

2 miejsce w biegu sztafetowym 4 x 100 m. — uczniowie: Pilch Tad., Sokołowski Jan, Skibiński Leszek, Urbanowicz Jan.

3 miejsce P. W. 1) bieg 100 m., 2) skok w dal, 3) rzut granatem, 4) pływanie, 5) marsz 10 km. ze strzelaniem — uczniowie: Bereźnicki Zbigniew, Thomas Stan., Chabasiewicz Zbig., Potykanowicz Kaz.

3 miejsce w rzucie kulą: Sokołowski Jan.

3 miejsce w rzucie dyskiem: Bąk Miecz.

3 miejsce w biegu na 1000 m.: Szyło-Wasyliczenko Eug.

Prof. Czarnyński Edward.

Kółko sportowe żeńskie, zorganizowane w okresie jesiennym, liczyło 40 członkiń. Miesiące ciepłe wykorzystano na ćwiczenia lekkoatletyczne i gry drużynowe. Urządzono szereg rozgrywek międzyklasowych, przygotowujących do zawodów między-szkolnych. W miesiącach zimowych zaprawiała się młodzież do powyższych ćwiczeń. W czasie tygodnia P. W. i W. F. stanęła jedna z drużyn do zawodów w siatkówkę z Gimnazjum PP. Benedyktynek i gimn. im. Konopnickiej. W zawodach lekkoatletycznych zdobyła indywidualnie: w biegu na 60 m. 1 i 2 miejsce, w skoku w dal 1 miejsce, w skoku w wyż 1, 2 i 3 miejsce, w sztafecie 100 x 4 m. 1 i 2 miejsce.

Obecnie odbywa młodzież P. O. S.

Damaszkówna Michalina
opiekunka.

Sklepik szkolny w roku szkolnym 1937/38 prowadziły uczennice kl. II C.: Sedlaczek, Hramota, Kellner, Korzec, Mościcka, Kocunek, i uczennice kl. II D.: Köppler, Paściak. Księgowymi były: Nowak Janina i Chmiel Helena, ucz. kl. III C.

Sklepik na filii prowadzili uczniowie kl. III A.

Gotówkę w kwocie zł. 339.05 złożono w P.K.K.O. w/m.

W roku sprawozdawczym kupiono szafę sklepową, tak że wartość ruchomości wzrosła do kwoty zł. 136.55.

Bilans sklepiu sporządzony dnia 25 czerwca 1938 r.

A K T Y W A		P A S Y W A	
	Zł.		Zł.
1. Powiatowa Kom. Kasa Oszczęd. .	339.05	1. Fundusze:	
2. Towary:		zasobowy	237.78
w sklepiu w/g wykazu nr. 3	901.30	bursy	1090.—
na filii w/g wykazu nr. 4	133.11	kolonijny	188.93
	1034.41	harcerski	40.50
3. Dłużnicy:		Bratniej Pomocy	72.42
ze wtracy sklepowej w/g spisu nr. 1	70.28	2. Zysk czysty	150.11
L. W. w/g poprzedniego bilansu	199.45		
4. Ruchomości	136.55		
	1779.74		
			1779.74

Zestawiła: *Chmiel Helena* kl. III C.

Słowik Jadwiga
opiekunka.

Sprawozdanie zarządu gminy klasowej kl. II A.

Wybrany we wrześniu 1937 r. zarząd gminny w osobach:

Włodzimierz Sedlar	— wójt,	
Bronisław Bachman	— sekretarz,	
Władysław Machaj	— skarbnik,	
Mieczysław Burak	— porządkowy,	
Władysław Banasiewicz	— ławnik,	

pracował przez cały rok szkolny w niezmiennym składzie.

Na zebrania gminne wykorzystywano godziny wolne od nauki, na których opiekun klasy omawiał z młodzieżą najbardziej aktualne zagadnienia porządkowe, wychowawcze i społeczne. Materiału do pogadanek dostarczały zarówno bezpośrednie obserwacje życia zbiorowego klasy, jako też ankiety przeprowadzone wśród uczniów.

Niezależnie od tego młodzież klasy brała udział we wszystkich pracach i zebraniach okolicznościowych, organizowanych przez Szkołę oraz organizacje uczniowskie jak n. p. Harcerstwo, Sodalicja Mariąńska, L. M. K., L. O. P. P. i in.

Gmina klasowa prenumerowała bardzo lubiane przez młodzież „Iskry“ oraz „Tygodnik Handlowy“. Oprócz tego czytano chętnie czasopisma dostarczane gminie przez Szkołę „Kupiec Wiejski“, „Papier i Galanteria“, „Kupiec kolonialny spożywczy i delikatesowy“, „Pionier rodzimego przemysłu i handlu“, „Głos przemysłowo-handlowy“, „Gazetkę Morska“, „Nowy ŁOPP“, „Turysta w Polsce“ i t. p.

Pozostałe z poprzedniego roku szkolnego urządzenie klasowe Gminy uzupełniono gablotką na podział godzin i zarządzenia opiekuna klasy, wieszakami do gazet i kwiatami.

W zakresie samopomocy naukowej pracowały zespoły do języka niemieckiego i księgowości, prowadzone przez ucz. M. Buraka. Z samopomocy naukowej korzystała głównie młodzież dojeżdżająca.

Stan kasy i gospodarkę finansową gminy ilustruje umieszczony poniżej, a całkowicie wykonany budżet klasowy:

W P Ł Y W Y:

L.p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zł.	gr.
1.	Wkładki wpłacone przez uczniów	92	—
2.	Pozostałość z popr. roku szk.	20	38
	Razem	112	38

WYDATKI

L. p.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Zł.	gr.
1.	Pomoce szkolne	40	31
2.	Urządzenie klasy.	11	62
3.	Administracja	9	90
4.	Cele społeczne	4	80
5.	Pomoc niezamożnym kolegom	1	05
6.	Prenumerata czasopism	14	50
7.	Saldo do przeniesienia na następny rok szk.	30	20
	Razem	112	38

Zapoczątkowana przez opiekuna klasy akcja oszczędności nie zdołała się jeszcze w ciągu bieżącego roku szkolnego rozpowszechnić. Brało w niej udział tylko 8 uczniów, którzy zaoszczędzili okragło 11— zł.

Bronisław Bachman
sekretarz.

Wł. Wesołowski
opiekun klasy.

Włodzimierz Sedler
wójt.

Gmina klasowa kl. III C. Gimn. Kupieckiego.

Dnia 6. IX 1937 odbyło się pierwsze posiedzenie gminy pod przewodnictwem p. prof. Hubl. Romualdy, na którym obrano Zarząd w składzie:

wójt — Wachniak Eugenia,
sekretarka — Śpiewak Janina,
skarbniczka — Sidorska Janina.

Dnia 14 X. 1937 odbyło się 2 posiedzenie gminy celem omówienia dekoracji klasy, urządzenia ołtarzyka oraz wyboru 2 higienistek: Adamczyk i Petryszak, których zadaniem było pilnowanie porządku klasy.

Dnia 2. XI. celem uczczenia pamięci poległych uczniów — bohaterów — delegacja klasy, w skład której weszli Wachniak, Śpiewak i Krasuń, złożyły na ich grobie wieniec w imieniu całej szkoły.

Dnia 5 XI. 37 z pieniędzy gminnych ofiarowała klasa na sztandar dla Puł. Art. zł. 1— i na L. O. P. P. zł. 1.

Dnia 24 XI. 37 zaprenumerowała gmina „Tygodnik Handlowy.

W listopadzie zorganizowała gmina z całą szkołą wycieczkę do Lwowa na Targi Wschodnie. Koszta wycieczki za 2 uczennice pokryła gmina w kwocie zł. 6.—.

Dnia 20. I. 38 odbył się w sali Fredreum na Zamku koncert p. t. „Wieczór kolęd polskich“. Bilety na koncert dla 5 uczennic pokryła gmina.

Dnia 27 I. odbyło się zebranie gminy, na którym uchwalono dać z pieniędzy gminnych na Fun. Szk. Pol. Zagr. 1 zł.

Dnia 15. III. odbyło się zebranie gminy celem wybrania nowej higienistki z powodu wystąpienia Adamczykówny.

Zestawienie kasy gminnej:

PRZYCHÓD:

Saldo z roku szkolnego 37/38	.	.	.	zł.	28.95
Składki uczennic bieżące	.	.	.	„	28.—
Razem	.	.	.	zł.	56.95

ROZCHÓD:

Wydatki klasowe	.	.	.	.	zł.	36.44
Sztandar Puł. Art.	.	.	.	.	„	1.—
L. O. P. P.	.	.	.	.	„	1.—
Tygodnik Handlowy	.	.	.	.	„	6.—
Wycieczka do Lwowa.	.	.	.	.	„	6.—
Koncert we Fredreum	.	.	.	.	„	0.50
Fun. Szk. Pol. Zagr.	.	.	.	.	„	1.—
Saldo na rok 1938/39	.	.	.	.	„	5.01
Razem	.	.	.	.	zł.	56.95

Śpiewak Janina
sekretarka.

Hubl Romualda
opiek. klasy.

Wachniak Eugenia
wójt.

Gmina klasowa kl. I A. Liceum Handlowego.

Gmina klasowa została założona 10. IX. 1937.

Zorganizowano 3 sekcje: finansową, porządkową i samopomocową. Każdy uczeń wpłacił na początku roku zł. 4.—, kilku biedniejszych uzyskało zniżkę 50%. Z zebranych funduszy 50% przeznaczono na Koło Rodzicielskie, które na rzecz uczniów świadczyło w postaci śniadań rozdawanych w okresie zimowym.

Dalej z funduszy gminnych pokryto koszta zeszytów i przyborów szkolnych używanych w klasie. Gmina prenu-

merowała Tygodnik Handlowy celem udostępnienia młodzieży najświeższych wiadomości z zakresu aktualnych zagadnień gospodarczych.

Prócz tego gmina przeznaczyła pewną kwotę na LMK., na LOPP., na Fun. Skol. Pol. Zagr. i inne. Sekcja porządkowa zajmowała się utrzymaniem ładu i porządku w klasie, wyznaczała dyżury i dyżurnych, wogóle czyniła wysiłki w zakresie wyrobienia dyscypliny.

Sekcja samopomocowa organizowała współpracę i wzajemną pomoc uczniów w nauce.

Gmina wyłoniła ze siebie Sąd Koleżeński, który skutecznie załatwiał wszelkie spory pomiędzy uczniami.

Członkowie Gminy brali żywy udział we wszystkich imprezach szkolnych z okazji świąt narodowych i państwowych.

Dr Zimmer Szczepan
opiekun kl.

Czynne były nadto w sprawozdawczym roku szkolnym na terenie Zakładu następujące organizacje młodzieżowe: **Koło L. O. P. P., Kółko gospodarcze, Sekcja Łucznicza żeńska, Chór uczniowski i Bratnia Pomoc uczniowska** oraz **Gminy** we wszystkich innych klasach (oddziałach).

Współdziałanie Zakładu ze sferami społecznymi i gospodarczymi miasta okolicy.

Poszczególni nauczyciele i dyrektor pracowali w Radach Nadzorczych, Zarządach i Komisjach Rewizyjnych następujących instytucji miejscowych: Mieszczańskiego Banku Spółdzielczego, KKO, Chrześcijańskiej Kasy Bezprocentowej, Okręgowego Towarzystwa Rolniczego i Kółka Rolniczego, Bursy dla młodzieży rzem. i handlowej, Bursy dla młodzieży gimnazjalnej, Towarzystwa Przyjaciół Nauk, T. S. L., Związku Oficerów Rezerwy, Związku Strzeleckiego, Towarzystwa Rozwoju Ziem Wschodnich, M. Urzędu W. F. i P. W., Pol. Białego i Czerwonego Krzyża, Ligi M. i K., Ligi O. P. P. i i.

Dyrekcja zakładu zorganizowała i przeprowadziła za wiedzą i zgodą Kuratorium:

1) 4-tygodniowy kurs handlowo-spółdzielczy dla członków Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży męskiej w Przemyśle w czasie od 3 do 30 marca 1938. Na kurs uczęszczało 38 słuchaczy pochodzących w znacznej większości spośród młodzieży wiejskiej. Wykładali na kursie nauczyciele zakładu: W. Bieniek, K. Banaś, J. Kołodziej, J. Kupka, Dr W. Kramarz, J. Szymusik, J. Ślusar, W. Wesołowski i St. Wyrwicz oraz instruktorzy: Przewrocki Stanisław i Trella Jan. Zakończono kurs uroczystie egzaminem popisowym i rozdaniem zaświadczeń dnia 30 marca 1938 w obecności J. E. Ks. Biskupa W. Tomaki.

2) 9-dniowy kurs handlowo-spółdzielczy dla pracowników sklepów Kolek Rolniczych przy pomocy Okręgowego Towarzystwa K. R. w Przemyśle w czasie od 27 maja do 4 czerwca 1938. W kursie uczestniczyły 24 osoby — przeważnie kierownicy sklepów K. R. Prelegentami (wykładowcami) spośród grona nauczycielskiego byli dyr. W. Bieniek, J. Kołodziej, J. Szymusik i W. Wesołowski. W uroczystym zakończeniu kursu w dniu 4 czerwca 1938 r. wzięli udział Wizytator szkół handlowych, p. Juliusz Piasecki i Wiceprezes O. T. R., p. Bober Józef. Po krótkim egzaminie popisowym, w czasie którego dawali kursieści trafne odpowiedzi, przemówili do zebranych kierownik kursu W. Bieniek, p. Wizytator J. Piasecki i p. Wiceprezes Bober, życząc im pomysłnej pracy nad rozwojem placówek rolniczo-handlowych i spółdzielczych w terenie. Uroczystość zakończono rozdaniem kursistom zaświadczeń i wspólną fotografią.

Nadto wykładali w roku sprawozdawczym W. Bieniek, dr Kramarz, dr Zimmer, Kratochwil, Ślusar, Kołodziej, Banaś, Szymusik i Wesołowski na kursach oświatowych i spółdzielczych zorganizowanych przez Towarzystwo Rozwoju Ziemi Wschodnich, Związek Rewizyjny Spółdzielni Wojskowych i Polski Biały Krzyż (dla żołnierzy i podoficerów zawodowych).

Na prośbę Dyrekcji Zakładu wygłosili pogadanki w oddziałach klasy III-ciej: p. Tad. Cieśliński, kupiec, o handlu winem i towarami kolonialnymi, p. Stanisław Studziński, kupiec, o handlu węglem, p. Jan Tulej, właściciel warsztatu szewskiego, o handlu skórą, p. B. Orłowski, dyrektor magazynów tytoniowych, o organizacji sprzedaży wyrobów tytoniowych, p. K. Walczak, dyrektor spółdzielni „Rolnik“, o handlu zbożem i nawozami sztucznymi.

W dniu 8 grudnia 1937, tj. w dniu Patronki Zakładu i Kupiectwa Polskiego, uczestniczyła młodzież szkolna i grono nauczycielskie wraz z kupcami polskimi we wspólnym uroczystym nabożeństwie. Po nabożeństwie wzięło kilkunastu kupców udział w poranku szkolnym, w czasie którego przemówił do młodzieży serdecznie i porywająco wiceprezes Kongregacji Kupieckiej, p. L. Leszczyński. Dyrektor i kilku nauczycieli Zakładu wzięli udział w uroczystościach kupieckich — „Opłatka“ i „Święconego“.

Kupcy dostarczali Zakładowi dla użytku szkolnego w pracowni kupieckiej i towaroznawczej oraz dla użytku przy nauce reklamy potrzebnych urządzeń, towarów i środków reklamowych. Młodzież odwiedzała z nauczycielami w ciągu roku szk. sklepy i wystawy okienne i mimo bardzo częstego naprzykrzania się kupcom, doznawała z ich strony dużo życzliwości i korzystała z ich chętnych pouczeń i objaśnień. Również życzliwie i chętnie odnosili się kupcy i ich pracownicy do młodzieży szkolnej odbywającej swe obowiązkowe praktyki w sklepach. — Młodzież szkolna urządziła z końcem roku pod kierownictwem nauczyciela techniki reklamy i nauczyciela organizacji i techniki handlu konkurs wystaw okiennych w 15 sklepach. Właściciele sklepów ustosunkowali się do tej imprezy jaknajlepiej. Młodzież skorzystała przy tym w dużej mierze z ich cennych rad, wskazówek i zachęty do pracy w kierunku specjalizowania się w urządzaniu wystaw.

Nauczyciele przedmiotów komercyjnych i towaroznawstwa zwracali się często do kupców, banków, instytucyj gospodarczych i urzędów po potrzebne im do nauki informacje i informacje te łatwo dostawali.

Jedna nauczycielka Zakładu odbyła w sklepie spożywczym „Nowa Konkurencja“ w Przemysłu, którego współwłaścicielką jest absolwentka szkoły naszej, całoroczną praktykę w godzinach popołudniowych.

Dnia 19/XI. 1937 urządziło miejscowe Okręgowe Towarzystwo Rolnicze w szkolnej sali pracowni kupieckiej odprawę kierowników i członków komisji rewizyjnych sklepów Kółek Rolniczych. Obradom zebrania przewodniczył dyrektor Zakładu. Z okazji tej odprawy wygłosił do zebranych naucz. W. Wesołowski pogadankę n. t.: Sposoby konserwowania towarów, a p. J. Szymusik dokonał z uczestnikami zebrania

w szkolnej pracowni towaroznawczej kilka praktycznych ćwiczeń w zakresie zboża, mąki, masła, jaj, mleka i herbaty.

Dnia 17/VII. 1938 odbyło się w szkolnej pracowni kupieckiej Walne Zebranie członków miejscowego Kółka Rolniczego pod przewodnictwem dyrektora Zakładu jako prezesa Kółka. Uchwalono na nim przeorganizować sklep Kółka na spółdzielczą hurtownię obwodową, któraby zaspokajała zapotrzebowanie w towarach spożywczych i kolonialnych okolicznych sklepów Kółek Rolniczych oraz kupców polskich Przemysła i okolicy.

Stypendia udzielone młodzieży szkolnej w roku sprawozdawczym:

- 1) Tymczasowy Wydział Samorządowy w likwidacji we Lwowie nadał uczniowi klasy II B, Mieczysławowi Kosturowi, stypendium z fundacji im. Dra Józefa Ostoji Zagórskiego w kwocie zł 300.—, dekretem z maja 1938 Lw: 1991/38/7.,
- 2) Zarząd Główny Towarzystwa Szkoły Ludowej we Lwowie przyznał stypendia z fundacji im. śp. Karola i Władysławy Hoszowskich po 100 zł Filipowi Edwardowi, uczniowi kl. III A, Schabenbeck Janinie, uczennicy klasy I C i Rupar Janinie uczennicy S. P. K. — B. dekretem z 23/5. 1938 Nr 1729/38,
- 3) Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego wyasygnowało 20-stu uczniom (enicom) Zakładu po 10 zł tytułem jednorazowych zapomóg pismem z dn. 14/5, 1938 Nr III — 772/38.

Wizytacje Zakładu. W roku szkolnym 1937/38 wizytowali Zakład:

dnia 23 września P. Juliusz Piasecki, Wizytator szkół handlowych,

dnia 30 września P. Dr Tadeusz Kupczyński, Kurator Okr. Szk. Lwowskiego,

dnia 8 marca P. Dr J. Ciosłowski, Wizytator higieny,

dnia 30 kwietnia P. Jeż, Ministerialny Wizytator P. W.,

dnia 19, 20, 21, 22 i 23 maja P. Juliusz Piasecki, j. w.

Koło Rodzicielskie w roku szkol. 1937/38.

Działalność Koła w okresie sprawozdawczym rozwijała się w następujących kierunkach:

a) **dożywianie młodzieży.** Począwszy od 1. XI. 1937 do 1. IV. 1938 dożywiano bezpłatnie 150 uczniów i uczennic dziennie kosztem zł 600.—.

b) **pomoc przy zapłacie czesnego.** Udzielono na ten cel bezpowrotnych zapomóg w kwocie zł 100.

c) **pomoc w dentystyce.** Koło prowadzi poradnię dentytyczną i utrzymuje asystentkę kosztem zł 200 rocznie. Cena jednej plombi wynosi zł 2.—. Uczniowie (enice) płacą maksymalnie zł 1.—. W roku bież. zaplombowano około 250 zębów.

d) **strzelectwo sportowe.** Celem umożliwienia młodzieży nauki strzelania Koło przeznaczyło kwotę zł 100 na remont strzelnicy szkolnej, również za kwotę zł 100 zakupiło dla szkoły karabinek sportowy.

e) **radio.** Koło z własnych funduszy opłaca kosztu opłaty radiowej.

f) **obóz harcerski.** W roku bież. przystąpił Zarząd Koła do zorganizowania obozu harcerzek w liczbie 25 kosztem zł 927.—. Część kosztów pokrywają uczestniczki (15 zł za 3 tyg. pobyt), pozostałą kwotę zapłaci Zarząd Koła z funduszy własnych i z uzyskanych subwencji.

Dr Walerian Kramarz
sekretarz.

Sprawozdanie z działalności Zarządu Stowarzyszenia Absolwentów Szkół Handlowych w Przemyśle za rok 1938:

Na Walnym Zebraniu odbytym w dniu 9 stycznia 1938 weszli:

do Zarządu:

Prezes	— Szancer Antoni, kupiec,
Viceprezes	— Kiebus Stanis., urz. skarb.
Sekretarz	— Kasiuchnicz Anna

Zast. sekretarza	— Rakoczy Maria, urz. pryw.
Skarbnik	— Sikorski Stanis., pom.handl.
Gospodarz	— Klarenbach Adolf
Bibliotekarz	— Hanus Roman
Ref. org. prop.	— Smotrycki Wład., pom.handl.
Referent dokszt.	— Zającówna Janina
Referent pomocy koleż.	— Sykała Wład., urz. pryw.
Członek Zarządu	— Tuczański Emil, urz. wojsk.

do Komisji Rewizyjnej:

Przewodniczący	— Feledziak Wiktor, urz. bank.
Członkowie	— Dobrowolski Tadeusz, urz. bank.
	— Wiślicki Edward, urz. pryw.

do Sądu koleżeńckiego :

Przewodniczący	— Mazur Adam
Członkowie	— Bojkówna Mieczysława, urz. pryw.
	— Onuszkanić Włodzimierz, urz. bank.

Stowarzyszenie liczy 94 członków.

W roku sprawozdawczym odbyło się 5 posiedzeń Zarządu i 1 Plenarne Zebranie Informacyjne.

Staraniem Zarządu Stowarzyszenia odbył się kurs dla księgowych pod kierownictwem p. prof. Banasia, w program którego wchodziła księgowość uproszczona. Kurs trwał od dnia 5 II. 38 do 25 III. 1938.

Stowarzyszenie urządziło 2 towarzyskie zabawy taneczne w dniu 13 II. i 9 III. b. r. Fundusze pochodzące z czystego zysku zabaw przeznaczono na kupno sprzętu świetlicowego.

Dnia 21—22 maja odbył się Walny Zjazd Delegatów w Warszawie, w którym wzięło udział 3 delegatów Stowarzyszenia: Szancer, Smotrycki i Tuczański oraz prof. Kołodziej Julian.

Za Zarząd:

A. Kasiuchnicz
sekretarz.

A. Szancer
prezes.

Prof. Dr SZ. ZIMMER.

Rola i znaczenie przedmiotów ogólnokształcących w szkole zawodowej.

Szkic niniejszy ma za zadanie naświetlenie doniosłości zagadnień, jakie mamy do rozwiązania my nauczyciele przedmiotów ogólnokształcących w szkolnictwie zawodowym, oraz ustalenie wytycznych naszych poczynań w tym szkolnictwie.

Świadomi jesteśmy wielkości obowiązku spoczywającego na nas, lecz równocześnie pełni wewnętrznego zadowolenia, że wreszcie pozwolono nam, mówiąc stylem poetyckim, „rozpiąć skrzydła do lotu“ i dać ze siebie wszystko, na co nas zawsze było stać, lecz ku czemu nie zawsze mieliśmy odpowiednie warunki.

Tym więcej musimy dzisiaj skupić naszą wolę i wysiłki, by w całej pełni odpowiedzieć nie tylko spoczywającemu na nas obowiązkowi, ale przede wszystkim doniosłej i szczytnej roli, jaka nam przypadła w dziele pracy około wzniesienia nowego, pełnowartościowego gmachu szkolnictwa zawodowego.

Musimy mieć również świadomość tego, że w tym zespołowym wysiłku wszystkich czynników szkoły zawodowej nad osiągnięciem jej celów i zadań ciężar odpowiedzialności spoczywa w równej mierze na nas nauczycielach przedmiotów ogólnokształcących, jak na naszych kolegach zawodowcach, z tym, że nasza praca obejmuje inny zespół dóbr kulturalnych, inne dziedziny wartości, aniżeli te, które stanowią przedmiot kształcenia zawodowego.

Przedmioty ogólnokształcące w szkolnictwie zawodowym dadzą się ująć w dwie grupy. W skład pierwszej wchodzi:

wiadomości przyrodnicze, języki obce z korespondencją, matematyka i w pewnym zakresie nauka o Polsce współczesnej. Charakterystyczną cechą tej grupy jest to, że w znacznym stopniu jest ona ściśle związana z celami zawodowego kształcenia i tym celom odpowiednio podporządkowana. Drugą grupę tworzą przedmioty traktowane jako „par excellence” ogólnokształcące, a stanowić mają uzupełnienie wykształcenia zawodowego dla uzyskania przewidzianego na średnim stopniu całokształtu wiedzy. W skład tej grupy wchodzi religia, język polski, historia i bezwzględnie, mimo różnego stanowiska programu, nauka o Polsce współczesnej. Jakkolwiek bowiem historia i nauka o Polsce współczesnej są traktowane w programie oddzielnie i zaliczone do odrębnych grup, to jednak w rzeczywistości nie dadzą się całkowicie wyodrębnić, z natury swej bowiem należą do przedmiotów na wskroś ogólnokształcących i w dziedzinie kształcenia ogólnego spełniają rolę zasadniczą, ubocznie tylko wiążąc się z kształceniem zawodowym.

Zasadniczy zrąb kształcenia ogólnego wspiera się więc w gimnazjum kupieckim na nauce religii, języka polskiego i obcego, historii i nauce o Polsce współczesnej.

Jak z tego widać przedmioty ogólnokształcące zidentyfikowano w szkole zawodowej z przedmiotami humanistycznymi, wyznaczając mu specjalny teren i cel działania. Jaką rolę mają one spełnić w szkolnictwie zawodowym — oto zagadnienie, którego rozwiązanie jest celem niniejszych naszych rozważań.

Program określa cele nauczania każdego z nich bardzo szczegółowo, ale zasadniczo nie o te poszczególne cele — jasne i każdemu dobrze znane — chodzi w problemie przez nas wysuniętym, lecz o wspólną wartość razem wziętych, co one mają dać jako całość zwarta, o naczelne cele i zadania kształcenia ogólnego i jego roli w szkole zawodowej.

Wkraczamy z tą chwilą na teren zagadnienia kształcenia wogóle, jego istoty i swoistego przeznaczenia oraz stosunku wzajemnego kształcenia zawodowego i ogólnego. Kształcenie — to urabianie duszy młodego pokolenia, by kiedyś, gdy wejdzie w życie, mogło spełnić swoje zadanie względem siebie samego, społeczności, wśród której żyje, narodu, którego jest częścią i ludzkości, do której przez swój naród należy.

Dopiero bowiem wtedy, gdy człowiek potrafi spełniać i spełnia swe obowiązki, jakie z tytułu jednostki społecznej, obywatelskiej i w całym tego słowa znaczeniu ludzkiej na nim ciąży, można mówić o jego pełnej wartości, o faktycznych znamionach tego, co najwyższym jest wykwitem kultury — człowieczeństwa.

Życie ma swoje prawa, które narzucają człowiekowi konieczność walki o byt, ale ten byt nie może się zamykać tylko w ciasnym kole interesu jednostki, lecz musi się zespolać i zharmonizowywać z interesem społeczeństwa i narodu, wśród którego istnieje. I to właśnie, co, wychodzi a raczej wznosi się ponad świat osobistego interesu jednostki w jej walce o byt, co tworzy dobro społeczeństwa związanego w naród i państwo, lub staje się dobrem ogólnoludzkim, tworzy wyższe wartości życia — dobro wyższego rzędu, w którym przez swą pracę uczestnicząc jednostka wznosi się na najwyższy szczebel swego rozwoju.

Kształcenia tedy wszelkie, głęboko i poważnie pojęte, musi uwzględniać obie potrzeby człowieka, — osobiste i ponadosobiste, a więc te, które dają jednostce wszystkie w danych warunkach możliwości rozwoju jej potrzeb osobistych, i te, które czynią z niej jednostkę zdolną do pracy i czynnego udziału w życiu swego narodu, a poprzez naród w życiu ludzkości.

Głęboko ujął to jeden z najwybitniejszych pedagogów i dydatyków naszych, prof. Nawroczyński, który ideał kształcenia zakresił w pięknych słowach: „Każdego z ludzi nazwiemy człowiekiem ukształtowanym, o ile głęboko przyswoił sobie kulturę swego środowiska życiowego i swego zawodu, o ile tę kulturę nie tylko podtrzymuje swą pracą, ale ją posuwa naprzód swoją inicjatywą, twórczością. Ukształtowanie bowiem możliwe jest przy różnych zakresach kultury, byle tylko każdy z tych zakresów przeistoczył się w ciało i krew jednostki ludzkiej, byle stał się w niej zdolnością brania czynnego i pełnego zrozumienia udziału w duchowym życiu swego narodu, a przez naród — w duchowym życiu kulturalnej ludzkości“.

Takie postawienie sprawy jasno tłumaczy problem kształcenia. Nie może się ono ograniczać do jednej z tych dziedzin, bądź kształcenia zawodowego, bądź ogólnego, bo byłoby to kształcenie połowiczne, niepełne, chromałoby u sa-

mych podstaw. Kształcenie dla życia — to kształcenie zawodowe, kształcenie ogólne natomiast — to przygotowanie do służby wyższym sprawom, ale nie dadzą się one od siebie oddzielić, jak nie można wyłączyć jednostki ze zorganizowanej społeczności. Społeczność składa się z jednostek i jej potrzeby musi uwzględniać, w równej jednak mierze ma prawo żądać, gwarantując tej jednostce pełne warunki rozwoju, świadczeń dla siebie. Z tą chwilą, gdy praca jednostki staje się równocześnie dobrem jej własnym i społecznym, jest już wartością wyższego rzędu. Kształcenie zawodowe jest zaprawą do pracy; — kształcenie ogólne uświadomieniem wyższych jej wartości i celów życia.

Wszelkie wartości życia dadzą się podzielić na dwie zasadnicze kategorie — materialne i moralne, odpowiadające naturalnym, organicznym potrzebom strukturalnej budowy organizmu ludzkiego. Koniecznością więc życiową jest uwzględnianie w równej mierze, możliwie najbardziej harmonijnej, obu kierunków wykształcenia, z tym że kształcenie ogólne tworzyć musi podstawę i szerokie ramy rozległych horyzontów myślowych.

Niech mi będzie wolno znowu przytoczyć zdanie w tej sprawie cytowanego poprzednio pedagoga: „Wykształcenie ogólne jest, podobnie jak wykształcenie zawodowe, jednym z rodzajów wykształcenia. Od wykształcenia zawodowego różni się ona tym, że się funduje na zespole dóbr kulturalnych, będących lub mających być wspólną własnością takiego utworu społecznego, który obejmuje różne grupy zawodowe. Może to być zatem całe społeczeństwo lub taka warstwa społeczna, jak inteligencja. Ten zespół dóbr kulturalnych należy przy tym, w naszej przynajmniej kulturze, do różnych jej dziedzin, gdy wykształcenie zawodowe funduje się zazwyczaj na dobrach, należących do jednej jakiejś dziedziny kultury lub kilku dziedzin pokrewnych. Wykształcenie ogólne jest wspólną podstawą, na której dopiero buduje się wykształcenie zawodowe różnych kierunków“.

„Stary spór pedagogiczny na temat: wykształcenie ogólne, czy zawodowe? Z wszystkiego, cośmy powiedzieli o tych dwu rodzajach wykształcenia, jasno wynika, że jest to spór beznadziejny, pytanie bowiem, dokoła którego on się obraca, od początku zostało fałszywie sformułowane. Istotnie, te dwa rodzaje wykształcenia bynajmniej nie wykluczają się nawza-

jem. Taki postulat wynika po pierwsze stąd, iż w społeczeństwie, w którym powstała potrzeba wyspecjalizowanego wykształcenia zawodowego, zawsze istnieje jednak potrzeba wykształcenia ogólnego. Po drugie, tego wymaga nakreślany przez nas powyżej ideał wykształcenia. Nie spodziewajmy się bowiem, aby się ten ideał dał urzeczywistnić za naszych czasów na gruncie wykształcenia bądź tylko ogólnego, bądź tylko zawodowego. Pierwsze obejmuje zbyt wiele dziedzin kultury w żadnej nie prowadząc ani dość daleko, ani dość głęboko. Drugie prowadzi do zgłębienia jednej dziedziny kultury, ale za to może uczynić zbyt ciasnego specjalistę ślepym na inne wartości. Dopiero specjalizacja połączona z obejmowaniem szerokich horyzontów daje prawdziwie wykształconego człowieka".

Powyższe rozważania prowadzą do następującej konkluzji: Szkoła zawodowa ma za zadanie kształcić nie tylko pracownika specjalistę-fachowca na niwie odpowiedniego zawodu, ale również człowieka świadomego wyższych celów i zadań życia, a poprzez tę świadomość wznoszącego swą pracę na wyższy szczebel. W pierwszym kształcić go będą przedmioty zawodowe, drugie wskażą przedmioty ogólnokształcące.

Te wyższe wartości życia obejmujące sobą społeczeństwo, naród, ludzkość, wreszcie wszystkie nadmaterialne dobra, oraz sięgające najwyższych regionów ducha myśli i ideały, stanowią główny przedmiot nauk humanistycznych. Zasadniczy zręb wiedzy humanistycznej musi w każdym kształceniu stworzyć równocześnie fundament — jak również ukoronowanie wszelkiej wiedzy, wtedy bowiem kształcenie staje się pełne, ma głębszą treść, a równocześnie daje świadomość kardynalnych prawd o świecie, życiu i człowieku.

Przyjąć musimy zasadę, że przedmioty humanistyczne w szkolnictwie zawodowym mają stanowić pewną całość zwartą i zamkniętą, dawać pewien całokształt wiedzy, który dla bardzo wielu spośród młodzieży będzie na całe dalsze życie zasobem i skarbnicą wyższych wartości duchowych. Mam na myśli tych, co na tej szkole ukończą swoje wykształcenie i zaprzęgną się do pracy zawodowej. Ta całość musi być tak ujęta, by wystarczała człowiekowi ze średnim wykształceniem i zaspakajała jego potrzeby kulturalne, gdy będzie miał potrzebę, ochotę i czas nimi się zająć. Powinna

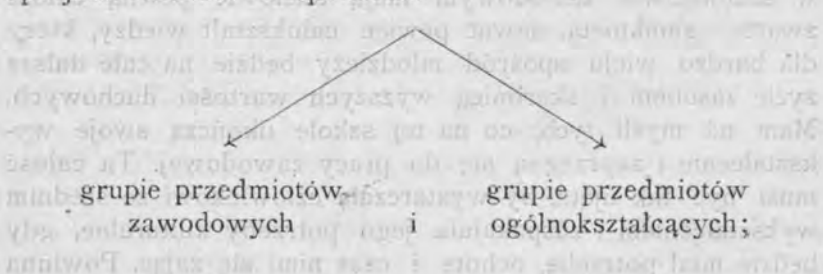
zaś właśnie pozostawić po sobie tyle, by wracał do niej, by miał gdzie regenerować umysł martwiejący zawsze w jednostronności wszelkiej pracy zawodowej i mógł własnymi siłami znaleźć dla siebie świat wyższy piękna i dobra ponad materialnego.

Ta całość wartości humanistycznych, dawana przez przedmioty ogólnokształcące, powinna się jednak dostrajać do typu szkoły, bo dopiero wtedy będzie ona miała jednolity charakter i wyraz. Powinna zatem istnieć bezwzględna korelacja wszystkich przedmiotów ogólnokształcących w atmosferze zawodowości, ku której szkoła ma skierowywać młodzież i w tym sensie ta współpraca będzie sięgała w najogólniejszym pojęciu także do przedmiotów zawodowych.

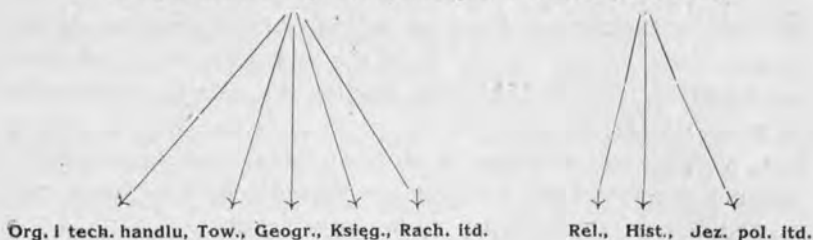
Zaznaczam jednak i podkreślam wyraźnie, że przede wszystkim muszą spełnić swoje istotne i właściwe zadanie, tylko w ramach wytycznych celów, zadań i ducha danej szkoły. Struktura programu szkolnictwa zawodowego, jak zresztą każdego innego, ma swój cel naczelny, któremu wszystko jest podporządkowane, a w ramach tego celu pewne swoiste, raczej szczegółowe zadanie spełniać będzie grupa przedmiotów zawodowych i grupa przedmiotów ogólnokształcących. Dlatego uważam, że niezupełnie słusznie mówi się o przedmiotach ogólnokształcących jako o przedmiotach pomocniczych, bezpośrednio nie związanych z zawodem, bo tu nie o żadną pomoc idzie, ale o harmonijną współpracę, gdyż dla wychowania i wykształcenia pełnego młodzieży na tym poziomie obie strony są jednakowo ważne; i dalej, w obrębie każdej z tych grup, każdy przedmiot spełni swoje specyficzne zadanie, związane jednak przez pracę zespołową i cel naczelny w zwartą całość z wszystkimi innymi przedmiotami.

Obrazowo daloby się to przedstawić następująco:

Cel naczelny danej szkoły zawodowej wydziela pewne specjalne zadania do spełnienia

a te poszczególnym przedmiotom:

Wszystkie zaś spełniając swoje zadania i osiągając nakazane wyniki, spełniają naczelny postulat kształcenia wyrażony w zadaniach danej szkoły. Dopiero w takim systemie osiąga się ścisłą współpracę i pełnię rezultatów, bo każdy pracuje dla celu naczelnego w grupie ściśle wiążącej się cechami pokrewieństwa, ale współdziała też z wszystkimi innymi nad spełnieniem zadań i osiągnięciem celów szkoły.

Zespalandy przedmiotów w pewne grupy o swoistych zadaniach ma swój cel specjalny. Już chociażby to, że wspólnymi siłami łatwiej wykonać pewne zadania i większe można osiągnąć rezultaty, przemawia za pracą zbiorową, naturalnie w punktach stycznych, bo poza tym każdemu z przedmiotów pozostanie do spełnienia pewne zadanie specyficzne, jemu tylko właściwe. Niezwykle więc ważne jest wyszukanie tych punktów stycznych i ich wspólne opracowywanie, bo ma ogromną wartość zarówno dydaktyczną, jak wychowawczą; — młodzież odczuwa wtedy atmosferę wspólnoty dążeń i celów szkoły jako jednności harmonijnej i wdraża się do nich w warunkach najbardziej naturalnych.

W czym szukać tych wspólnych terenów pracy, tych stycznych w kształceniu, to najważniejsze zagadnienie, którego uchwycenie ukaże właściwy zakres pracy całości i każdego z poszczególnych jej członów.

Szukać więc trzeba naprzód stycznych w grupie przedmiotów ogólnokształcących, dalej między nimi a przedmiotami zawodowymi. Styczne w grupie przedmiotów ogólnokształcących dadzą się ująć głównie na trzech odcinkach kształcenia: jednostki pełnowartościowej pod względem umysłowym, moralnym i duchowym; człowieka uspołecznionego i uformowanego na miarę ludzkości; obywatela świadomego obowiązków względem ojczyzny — skupiającej w sobie pojęcie narodu i państwa.

Styczną w grupie przedmiotów zawodowych jest przede wszystkim kształcenie tego, co się zawiera w pojęciu „Homo economicus” — ale że ono musi się wiązać ściśle z poprzednimi wartościami, bo bez nich nie można mówić o człowieku w najistotniejszym tego słowa pojęciu, więc w tym wspólnym wysiłku nad urabianiem możliwie doskonałego człowieka właśnie przejawia się harmonia w dążeniach, wspólnota celu wszystkich poszczególnych czynników szkoły.

Wkraczamy na teren, w którym zacierają się granice między kształceniem a wychowaniem, a na plan pierwszy wysuwa się kształtowanie człowieka. Podejście jednak do tego problemu zmusza przede wszystkim do usunięcia zasadniczego nieporozumienia w dziedzinie zagadnienia kształcenia i wychowania.

By tę sprawę odpowiednio naświetlić, musimy się cofnąć do niedalekiej jeszcze przeszłości. Szkoła zawodowa do ostatnich czasów uważała, iż zadaniem nauczycieli przedmiotów zawodowych jest podawać wiedzę z określonej dziedziny, sprawy natomiast kształcenia ogólnego i wychowania przerzucała na nauczycieli przedmiotów humanistycznych, głównie — obok katechety, który miał zadanie bardziej specjalne, zwalano to wszystko na polonistów, rzadziej historyków, bo tych traktowano bardzo rozmaicie — jeśli historyk uprawiał historię handlu, to go prawie zaliczano do grona zawodowców, jeśli historię ogólną — to często niestety uważany był za zbyteczny balast.

Zasadniczo uważam, że kształcenie ogólne w pojęciu rozwijania wszelkich władz intelektu może być dokonywane przez każdy przedmiot, choćby najbardziej ścisły lub zawodowy, jeśli tylko ujmowanie go jest należyte, a także można w związku z nimi odpowiednio wychowywać, jeśli będziemy mieli na względzie to najistotniejsze pojmowanie wychowania — mianowicie przez kształcenie. Z bajką więc o braku elementów wychowawczych i ogólnokształcących w przedmiotach zawodowych należy zerwać raz na zawsze.

Mogłoby się teraz zdawać, że wobec tego przedmioty tzw. ogólnokształcące nie mają w szkole zawodowej racji bytu i należałoby je usunąć jako zbyteczny balast. Sprawa jednak przedstawia się zupełnie inaczej i właśnie dopiero po obaleniu poprzedniego przesądu okazuje się ich właściwa

rola i konieczność istnienia nawet w granicach znacznie szerszych, aniżeli to dotychczas było praktykowane.

Przede wszystkim musimy sobie jasno zdać sprawę z tego, że jeśli szkoła zawodowa jakakolwiek ma rzeczywiście stać na należyтым poziomie i wydawać jednostki pełnowartościowe, to zakres ich wykształcenia absolutnie nie może się ograniczać li tylko do dziedzin mniej lub więcej ściśle związanych z zawodem, ale musi ogarniać horyzonty szersze i głębsze, jakich wymaga się od ludzi inteligentnych na poziomie średnim. Każda szkoła każdego typu musi wykształcić możliwie doskonałego człowieka i obywatela. Ograniczenie się natomiast wyłącznie do dziedziny zawodowości uniemożliwiałoby osiągnięcie tych rezultatów, mimo nawet całą wartość wychowawczą i kształcącą, jaką przyznajemy przedmiotom ściśle zawodowym.

Fachowiec najlepiej znający swój zawód nigdy nie stanie na wysokości swego zadania, jeśli nie będzie człowiekiem w całej pełni inteligentnym, nie spełni swych obowiązków społecznych, jeśli nie zostanie odpowiednio w duchu obywatelskim wychowany, sprawa wyrobienia etycznego jest zrozumiała sama przez się, a to również szkoła musi dać. Ujmując głębiej można powiedzieć, że bez wszechstronnego rozwoju inteligencji ogólnej nie ma mowy o wykształceniu należyтым zawodowca o pełnych walorach, a bez podstaw etycznych i obywatelsko-państwowych nie tylko nie spełni on swoich obowiązków społecznych, ale może się stać niebezpiecznym szkodnikiem. Gdy sobie to uświadomimy, w całej pełni uwypukli się rola i znaczenie tzw. przedmiotów ogólnokształcących, ściślej mówiąc humanistycznych. Stają się przedmiotami niezbędnymi i nie jako grupa specjalna, lecz ściśle, ręka w rękę pracująca z przedmiotami zawodowymi, choć na innych odcinkach, dla jednego i tego samego celu naczelnego. Zadaniem ich będzie danie przyszłym pracownikom na niwie gospodarstwa społecznego głębokich podstaw etycznych, społeczno-obywatelskich i ideowych, jednym słowem tego wszystkiego, co uznane zostało za szczytowy i najwznioślejszy wykwit kultury.

Zasady etyki i moralności wpoi religia stwarzając niewzruszony fundament pod rozkwit wszelkich zalet i cnót ducha a uwzględniając w odpowiedniej mierze problem etyki

zawodowej przyczyni się do ukształtowania pełnowartościowego pod względem etycznym i moralnym zawodowca.

Wiedzę o świecie i życiu, społeczeństwie i państwie, ludzkości i jej dziejach, prawach i obowiązkach obywatela, da „magistra vitae“ historia i jej siostrzyca, nauka o Polsce współczesnej. Ale nade wszystko spełnią niezwykle doniosłą rolę wychowawczą — rozbudzą miłość ojczyzny, kult wielkości i bohaterstwa, wolę czynu i ofiary najwyższej, bo z krwi, dumę narodową oraz poczucie odpowiedzialności i obowiązków względem państwa i społeczeństwa. A poprzez tę świadomość i rozbudzone uczucia wywołają gotowość do wysiłków na własnym terenie pracy, dla której kształci ich szkoła. I tu znowu uwydatnia się związek ścisły obu tych przedmiotów ogólnokształcących z celami i zadaniami szkoły zawodowej.

Z kolei świat ideałów, artyzmu i piękna ukaże, języka ojczystego nauczy, miłością ku wszystkiemu co wzniosłe, piękne i szlachetne, a przede wszystkim z ducha polskiego wyrosłe przepoi — literatura ojczysta.

Mając w ręku najsilniejszą wobec młodych dusz broń, bo oddziaływanie na uczucie i wyobraźnię „poprzez zawarte w dziełach literatury dawnej i współczesnej skarby wielkich czynów, uczuć i myśli przyczyni się do pogłębienia i wzbogacenia w duszach młodzieży uczuć religijnych, moralnych i estetycznych, spotęgowania uczuć narodowych i państwowych oraz wychowania jednostek silnych rozumiejących swe obowiązki zawodowe i obywatelskie, zdolnych do wytrwałej pracy dla dobra Państwa“.

Niemniej ważną rolę poza stroną praktyczną i poznawczą spełnia język obcy. Prócz kształcenia formalnego wnosi wiedzę o obcych narodach, pozwala przez porównanie ich dorobku z naszym zdobyć miernik wartości w ocenie zdobytcy kulturalnych własnego narodu a równocześnie pogłębić poczucie sprawiedliwości i solidarności ogólnoludzkiej.

Te wszystkie wartości humanistyczne mają stanowić skarbnicę wyższych dóbr duchowych i rozszerzać horyzont myślowy zawodowca. — Ma to być prawdziwie światły człowiek, dla którego nie będzie obcą żadna dziedzina ducha, żadna wyższa jego wartość — i który zdawać sobie będzie jasno sprawę, że stworzone przez niego dobra materialne o tyle mają walor — o ile są środkiem zdobywania dóbr

wyższego rzędu czy to dla niego samego, czy dla społeczeństwa i narodu, którego jest częścią.

Jeśli reforma szkolnictwa zawodowego w tej myśli głównie została przeprowadzona, by odrodzić nasz stan średni, to zajmie on wtedy należne mu w społeczeństwie stanowisko, gdy nie tylko zawodowo, ale moralnie, umysłowo i kulturalnie nastąpi jego pełny renesans. Właśnie ma to uczynić kształcenie ogólne ściśle biorąc humanistyczne, i to jest równocześnie najwyższą miarą jego ważności i roli jaką odgrywa w szkolnictwie zawodowym.

Patrzyliśmy dotychczas na postawiony sobie problem ze stanowiska ogólnowo-wychowawczego oraz celów i zadań szkoły. Musimy jednak również — a może nawet przede wszystkim spojrzeć nań z punktu widzenia potrzeb i pragnień młodzieży w okresie pobytu jej na ławie szkolnej i przyszłego pracownika kupieckiego za ladą, kantorkiem czy biurkiem.

Człowieka nie można zamknąć w ciasnym kole interesu — zawodu, bo „nie tylko chlebem człowiek żyje“. W każdym, choćby najskromniejszym człowieku, skoro tylko jest obudzony duchowo, rodzą się pragnienia wyższego rzędu, i one to tworzą właśnie najwyższe jego wartości, stanowiące o stopniu jego człowieczeństwa. Nie wolno zamykać dostępu do nich, zbrodnią byłoby odbieranie ich, choć trud taki byłby syzyfową pracą, duch ludzki bowiem zawsze znajdzie ujście dla siebie. Czyż ludzkość wzniosłaby się na ten szczybel rozwoju, gdyby nie te pożądania wyższego rzędu? Walką o byt i dążnością zaspokojenia potrzeb materialnych wszystkiego wytłumaczyć nie można i nie wolno, bo to wiedzie prostą drogą ku skrajnemu materializmowi. Z drugiej strony nie wolno tworzyć fikcji o kategorii ludzi wyłącznie fachowych, fikcji o tzw. zawodowcach, którym tylko świat zawodu ma wystarczać, a cała reszta jego tylko przez pryzmat tej zawodowości ma być ujmowana. Natura nie zna takich ograniczeń — nie uznaje fikcji — to już ludzka specjalność. Wszystkie grupy społeczne powinno się jednakowo kształcić w dziedzinie świadomości wyższych wartości życia, dóbr ponadmaterialnych, moralistów i ideałów.

Dziecko na każdej ławie szkolnej ich pragnie i potrzebuje, musi się mu je dać, choćby tylko dla rekreacji i regeneracji umysłowej. Nakazuje nam to zrobić jeszcze wyższa ko-

nieczność, potrzeba narodowa i państwowa. Z tej młodzieży wyrośnie kiedyś pokolenie, które decydować będzie o losach narodu i państwa; nie wolno go pozostawiać bez ideałów, wyższych dążeń i pragnień. Idealizm nie wyklucza realnej, pozytywnej pracy — nadaje jej właśnie głębszy sens i wyższą wartość. Wobec dzisiejszej bezideowości, choroby wieku, trzeba tym silniej kłaść na te wyższe wartości nacisk, by wyprowadzić ludzkość z tragicznego impasu, w jakim się pod wpływem szeregu tragicznych przeżyć znalazła.

Dobra szkoła ma na to cudowne lekarstwo, a jest nim głębokie kształcenie humanistyczne.

Gdy tak pojmimy i przeprowadzimy kształcenie i wychowanie, stanie się prawdą żywą to, co za swój ideał uznała ustawa o ustroju szkolnictwa, wyrażając go w słowach:

„Ustawa niniejsza wprowadza takie zasady ustroju szkolnictwa, które mają państwu ułatwić organizację wychowania i kształcenia ogółu na świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Rzeczypospolitej, obywatelom tym — zapewnić jak najwyższe wyrobienie religijne, moralne, umysłowe i fizyczne oraz jak najlepsze przygotowanie do życia, zdolniejszym zaś i dzielniejszym jednostkom ze wszystkich środowisk umożliwić osiągnięcie najwyższych szczybli naukowego i zawodowego wykształcenia“.

50-

